

RAPPORT

UTREDNING AV EIENDOMSSKATT FOR LARVIK KOMMUNE

12. JULI 2022

Leveransen er utarbeidet for oppdragsgiver, og dekker kun de formål som med denne er avtalt. All annen bruk og distribusjon skjer for oppdragsgivers regning og risiko. BDO AS eller BDO Advokater AS vil ikke kunne gjøres ansvarlig overfor en tredjepart.

INNHold

1	SAMMENDRAG	4
2	BAKGRUNN, METODE OG AVGRENSNINGER OG FORBEHOLD	5
2.1	BAKGRUNN	5
2.2	METODE	5
2.2.1	Metode for utredning av konsekvenser ved innføring av eiendomsskatt i kommunen	5
2.2.2	Metode for analyse av potensialet for kostnadsreduksjoner	5
2.2.3	Avgrensninger og forbehold	6
3	JURIDISK GRUNNLAG	6
3.1	MODELLER FOR EIENDOMSSKATT	6
3.2	FRITAK FRA EIENDOMSSKATT	6
3.3	VERDSETTELSE OG TAKST	7
3.4	ALTERNATIV VERDSETTELSE AV BOLIGEIENDOMMER	8
3.5	FRISTER FOR UTSKRIVING	8
3.6	SKATTESATSER.....	8
3.7	BUNNFRADRAG.....	9
4	EIENDOMSSKATT I LARVIK KOMMUNE	9
4.1	INNTEKTSPOTENSIALET VED INNFORING AV EIENDOMSSKATT	9
4.2	ALTERNATIV 1 - EIENDOMSSKATT UTEN KOMMUNALT BUNNFRADRAG	10
4.2.2	Samlede eiendomsskatteinntekter fra helårsboliger, fritidsboliger og landbrukseiendommer uten bunnfradrag.....	12
4.3	ALTERNATIV 2 - EIENDOMSSKATT MED 500 000 KRONER I KOMMUNALT BUNNFRADRAG	13
4.4	SAMLEDE EIENDOMSSKATTEINNTEKTER FRA HELÅRSBOLIGER, FRITIDSBOLIGER OG LANDBRUKSEIENDOMMER MED ET BUNNFRADRAG PÅ 500 000 KRONER PER EIENDOM	15
4.5	KOSTNADER VED INNFORING OG AV EIENDOMSSKATT	15
4.6	KOMMUNER I VESTFOLD OG TELEMARKE MED EIENDOMSSKATT	16
4.6.1	Mulige konsekvenser for kommunens innbyggere	17
4.6.2	Mulige konsekvenser for kommunens næringsliv	18
4.7	VÅRE VURDERINGER AV EIENDOMSSKATT I LARVIK KOMMUNE	19
4.7.1	Valg av eiendomsskattemodell	19
4.7.2	Bruk av boligverdier fra Skatteetaten	19
4.7.3	Valg av takseringsmetode	20
4.7.4	Kommunens egen kompetanse og kapasitet.....	20
4.7.5	Eiendomsskatt kan gi betydelig inntekter for kommunen	20
4.7.6	Innføring av eiendomsskatt vil gi økte kostnader for innbyggerne	20

5	TJENESTEOMRÅDER SOM BØR GJENNOMGÅS	21
5.1	OPPSUMMERING.....	21
5.2	GRUNNSKOLE.....	21
5.3	KOMMUNEHELSE	21
5.4	PLAN, KULTURMINNER, NATUR OG NÆRMILJØ	22
6	VEDLEGG	22
6.1	SVAR FRA NÆRINGSLIVSAKTØRER PÅ SPØRSMÅL OM INNØRING AV EIENDOMSSKATT I KOMMUNEN	22
7	VEDLEGG - ANALYSER AV TRE KOMMUNALE TJENESTEOMRÅDER.....	25
7.1	KOMMUNER SOM INNGÅR I SAMMENLIGNINGEN.....	25
7.2	FRAMSKRIVNING AV BEFOLKNINGS- OG TJENESTEMOTTAKERE AV KOMMUNALE TJENESTER.....	25
7.3	GRUNNSKOLE.....	26
7.4	KOMMUNEHELSE	31
7.5	PLAN, KULTURMINNER, NATUR OG NÆRMILJØ	33
7.6	ANDRE INNTEKTSMULIGHETER	34

1 SAMMENDRAG

BDO har på oppdrag fra Larvik kommune utredet kommunens handlingsrom og inntektspotensialet ved innføring av eiendomsskatt. Formålet med utredningen er å gi et objektivt og nøytralt bilde av hvilke muligheter og konsekvenser eiendomsskatt innebærer.

Analysene er basert på eiendomsverdier og data registrert i kommunen og hos Skatteetaten. Vi har i tillegg samlet innspill fra relevante næringslivsaktører som grunnlag for vurderingen av positive og negative konsekvenser for næringslivet i kommunen. Rapporten inneholder også en innledende analyse av kommunens teoretiske innsparingspotensial innenfor de tre kommunale tjenesteområdene grunnskole, kommunehelse og plan, kulturminner, natur og nærmiljø.

Våre beregninger viser et betydelig inntektspotensial for kommunen, selv ved bruk av bunnfradrag og 1 promille eiendomsskatt. Våre analyser viser at kommunens nettoinntekter vil i 2023 minimum utgjøre mellom 27 og 39 millioner kroner. Intervallet tar utgangspunkt fastsettelse av eiendomsskatt etter alternativ 2 (1 promille eiendomsskatt og bunnfradrag på 500 000 kroner) og etableringskostnader på 12 millioner kroner. 39 millioner kroner i netto eiendomsskatteinntekt er beregnet med 1 promille eiendomsskatt, uten bunnfradrag og 12 millioner kroner i etableringskostnader.

Innføring av eiendomsskatt vil medføre økte utgifter for boligeiere i kommunen. Våre beregninger viser at med 2 promille eiendomsskatt vil en bolig på 120 m² få noe høyere samlede kommunale eiendomsavgifter enn Sandefjord og Tønsberg, men lavere enn de øvrige kommunene som vi har sammenlignet med.

Næringslivet er negativ til innføring av kommunal eiendomsskatt, samtidig viser tilbakemeldingene at det samlede kommunale tjenestetilbudet og kvaliteten på tilbudet er viktig både for næringslivet og kommunens innbyggere. Det er viktig å presisere at kommunen kan velge å ikke innføre eiendomsskatt på næringseiendom.

KOSTRA-analyser indikerer at kommunen har en effektiv drift. Samtidig vil dybdeanalyser sannsynligvis peke på områder og tjenester/tjenestesteder med potensiale for effektivisering. SSBs prognoser viser en betydelig nedgang av barn i barnehage og grunnskole og en tydelig vekst i mottakere av omsorgstjenester og Larvik kommune står overfor betydelige endringer i sin tjenesteproduksjon. Med bakgrunn i våre foreløpige analyser, er det lite sannsynlig at en effektivisering av at kommunens drift alene vil gi en fremtidig bærekraftig kommuneøkonomi.

Muligheten for økte inntekter i kommunal tjenesteproduksjon er relativt begrenset, der de store tjenesteområdene er regulert av statlige myndigheter og VAR-tjenester er regulert av selvkostforskriften. Kommunen kan i noen grad øke sine inntekter ved å gjennomgå å vurdere nivået på husleier, SFO-betaling og gebyrer knyttet til byggesaks- og planbehandling, men også her er det begrensninger knyttet til selvkostprinsippet.

Kommunestyret har anledning til å skrive ut eiendomsskatt med hjemmel i lov om eiendomsskatt til kommunene (eiendomsskatteloven). Eiendomsskatt er en objektskatt som følger eiendommen og som skrives ut uavhengig av nivået på kommunale avgifter, og kommunene er ikke bundet til å anvende inntektene fra eiendomsskatten til bestemte formål. Eiendomsskatten skal være mellom 1 og 7 promille av skattegrunnlaget, men for boliger og fritidseiendommer kan eiendomsskatten ikke overstige 4 promille av skattegrunnlaget. Det første året eiendomsskatten utskrives, kan den ikke være høyere enn 1 promille og i etterfølgende år kan skattesatsen som hovedregel maksimalt øke med 1 promille hvert år, inntil maksimal skattesats nås.

2 BAKGRUNN, METODE OG AVGRENSNINGER OG FORBEHOLD

2.1 BAKGRUNN

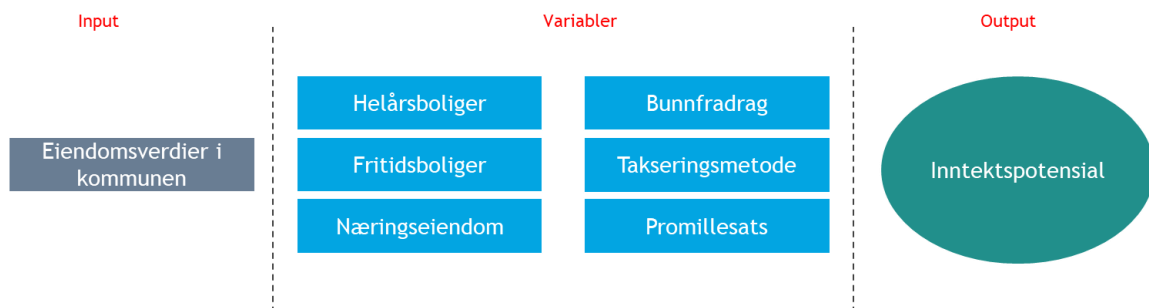
Larvik kommune ønsker en utredning om inntektspotensialet ved eiendomsskatt, hvilket handlingsrom kommunestyret har ved fastsettelse av eiendomsskatt og mulige konsekvenser for både innbyggere og næringsliv. I tillegg ønsker kommunen å få belyst andre mulige inntektskilder, samt muligheter og utfordringer som ligger i inntekts- og kostnadsutviklingen fremover. Formålet med utredningen er å gi et objektivt og nøytralt bilde av hvilke muligheter og konsekvenser eiendomsskatt innebærer. Vår tilnærming til oppdraget vil være å gjennomføre analyser og vurderinger knyttet opp mot tre hovedpunkter;

- Juridisk grunnlag for innføring av eiendomsskatt - kapittel 3.
- Inntektspotensialet og mulige konsekvenser ved innføring av eiendomsskatt - kapittel 4.
- Overordnet analyse av potensialet for endringer i kommunens tjenesteproduksjon i tre avtale kommunale tjenesteområder - kapittel 5.

2.2 METODE

2.2.1 Metode for utredning av konsekvenser ved innføring av eiendomsskatt i kommunen

Analysene i denne delen gjøres med utgangspunkt i eiendomsverdier og -data registrert i kommunen og hos Skatteetaten. Som del av den kvantitative analysen, er det utarbeidet ulike scenarier basert på ulike sammensetninger av variablene i figur 1. Analysen går retter fokus mot hvordan ulike skattemodeller vil gi ulikt inntektsgrunnlag for kommunen.

Figur 1: Overordnet tilnærming til å identifisere inntektspotensialet ved eiendomsskatt. (Kilde: BDO)

Vi har samlet innspill fra relevante næringslivsaktører som grunnlag for vurderingen av positive og negative konsekvenser for næringslivet i kommunen. Øvrige vurderinger vil være basert på forskning og erfaringer knyttet til innføring av eiendomsskatt i andre kommuner.

2.2.2 Metode for analyse av potensialet for kostnadsreduksjoner

I analysen sammenlignes drift og kostnadsnivå i Larvik kommune med sammenlignbare kommuner. Basert på en innledende analyse har vi funnet de områdene i Larvik kommune som har det største teoretiske grunnlaget for lavere driftsutgifter. For Larvik kommune er dette:

- grunnskole,
- kommunehelse og
- plan, kulturminner, natur og nærmiljø.

I vedlegg (kapittel fem) følger analysen av de tre tjenesteområdene som er avtalt med kommunens administrasjon. Nøkkeltallene korrigeres for kommunenes utgiftsbehov, som kostnader knyttet til demografi, geografi og sosiale forhold. Dette er vesentlig for å få et relevant sammenligningsgrunnlag på tvers av kommunene.

2.2.3 Avgrensninger og forbehold

Hovedhensikten med denne utredningen er å gi et bilde av inntekspotensialet og mulige konsekvenser ved innføring av eiendomsskatt i Larvik kommune. Analysen av inntekspotensialet ved innføring av eiendomsskatt på boliger baserer seg på tall fra skatteetaten. Disse kan benyttes som grunnlag for beregning av eiendomsskatt og gir i så måte et riktig bilde av inntektene eiendomsskatten vil kunne generere. For analysene knyttet til fritidsboliger og landbrukseiendommer ligger det estimerer på antall og verdier på eiendommene. Denne delen av analysen vil derfor ikke gi en nøyaktig beregning. Analysen anses allikevel å gi et godt utgangspunkt for vurdering av potensiell inntjening.

Vi har ikke beregnet eiendomsskatt på næringseiendom. Årsaken er mangel på oversikt over antall eiendommer. I tillegg vil bruk av gjennomsnittsverdi på næringseiendom være vanskelig å fastsette.

Utredningen har som formål å belyse konsekvenser ved innføringen av eiendomsskatt, samt å gi en overordnet analyse av potensialet for kostnadsreduksjoner i tre kommunale tjenesteområder. Rapporten er laget som et beslutningsgrunnlag for kommunens ledelse og BDO kommer ikke med en konklusjon på hvorvidt eiendomsskatt bør innføres. Utredningen berører heller ikke hvordan kommunen skal iverksette og håndheve eiendomsbeskatningen.

3 JURIDISK GRUNNLAG

Kommuner har anledning til å skrive ut eiendomsskatt med hjemmel i lov om eiendomsskatt til kommunene (eiendomsskatteloven) jf. §§ 1 og 2. Kommunestyret i den enkelte kommune står fritt til å avgjøre hvorvidt det skal utskrives eiendomsskatt i kommunen.

Eiendomsskatt er i motsetning til formues- og inntektsskatt, en objektskatt. Det vil si at skatteobjektet er den faste eiendommen, og ikke personen (subjektskatt).

Eiendomsskatt kan etter loven skrives ut uavhengig av nivået på kommunale avgifter, og kommunene er ikke bundet til å anvende inntektene fra eiendomsskatten til bestemte formål.

3.1 MODELLER FOR EIENDOMSSKATT

Kommunestyret kan i henhold til eiendomsskatteloven § 3 velge mellom syv ulike modeller og utskrivingsalternativer for eiendomsskatt:

1. Eiendomsskatt på faste eiendommer i hele kommunen
2. Eiendomsskatt på faste eiendommer innenfor et klart avgrenset område som helt eller delvis er utbygd på byvis eller der slik utbygging er i gang
3. Eiendomsskatt kun på kraftanlegg, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum
4. Eiendomsskatt kun på næringseiendom, kraftanlegg, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum
5. Eiendomsskatt på eiendommer både under punkt 2 og 3
6. Eiendomsskatt på eiendommer både under punkt 2 og 4
7. Eiendomsskatt på faste eiendommer i hele kommunen, unntatt næringseiendom, kraftanlegg, vindkraft, kraftnettet og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum.

3.2 FRITAK FRA EIENDOMSSKATT

Eiendomsskatteloven åpner for at noen objekter skal fritas for eiendomsskatt mens andre kan fritas. Dette reguleres nærmere i eiendomsskatteloven §§ 5 og 7.

Eiendomsskattelovens § 5 lister opp hvilke eiendommer som er helt fritatt fra eiendomsskatt. Fritakene listet opp i denne bestemmelsen er obligatoriske, og vil typisk omfatte eiendommer eid av stat og kommune som for eksempel forsvarsanlegg, idrettsanlegg, kirker og museer mv.

Kommunestyret har i tillegg adgang til å vedta helt eller delvis fritak fra eiendomsskatt på enkelte eiendomstyper etter eiendomsskatteloven § 7. Et praktisk viktig unntak er eiendommer som er eid av

upersonlige rettssubjekter, og hvor eiendommen benyttes i en virksomhet som gagnar kommunen, fylket eller staten, jf. § 7 bokstav a).

Et annet praktisk eksempel er unntak for fritidsboliger jf. eiendomsskatteloven § 7 bokstav e. Begrunnelsen for innføringen av unntaket var at kommunene skulle få mulighet til å fritta fritidsboliger for å tiltrekke seg hyttebyggere. I forarbeidene er det uttalt at grensdragningen mellom fritidsbolig og bolig/næringseiendom skal følge matrikkelen. Det vil si at fritaket omfatter eiendommer som er kategorisert som «fritidsbygg» i matrikkelen, jf. Prop. 121 LS (2015-2016). Typiske fritidsboliger er hytter, sommerhus og leiligheter bygget for fritidsformål. Utleiehytter og campinghytter bygget for korttidsutleie utgjør en egen matrikkelenhet, og er ikke omfattet av fritaksbestemmelsen.

Fritak etter § 7 forutsetter normalt sett søknad fra skattyter selv, og innvilges som regel for ett år av gangen. Det er opp til kommunestyret å avgjøre hvorvidt fritaksadgangen i § 7 skal benyttes, men dersom fritak først er gitt, vil imidlertid hensynet til likebehandling danne enkelte skranker for kommunestyrets frihet ved behandling av sammenlignbare fritakssøknader.

3.3 VERDSETTELSE OG TAKST

Beregningsgrunnlaget for eiendomsskatten følger av eiendomsskatteloven §§ 8 A-2 til 8 A-4.

I henhold til eiendomsskatteloven § 8A-2 første ledd skal verdien settes til det beløpet som en må gå ut fra at eiendommen etter sin innretning, bruksegenskap og beliggenhet kan bli avhendet for under vanlige salgsforhold ved fritt salg.

Eiendomsskatteloven § 8 A-2 gir anvisning på at en ved verdsettelsen skal frem til eiendommens objektive omsetningsverdi. Dette betyr at en skal verdsette eiendommen ut fra dens verdi, objektivt bedømt, og ikke ut fra verdien eiendommen har for den aktuelle eieren. Dette er ikke den prisen en kan oppnå i markedet, men en tenkt pris som fremkommer når en ser bort fra særlige forhold knyttet til den enkelte eiers utnyttning av eiendommen.

Eiendommen skal verdsettes ved takst. Taksering forutsetter at det foretas en utvendig befarings av eiendommen. Innvendig befarings kan finne sted i den utstrekning det anses nødvendig for å danne seg et tilfredsstillende bilde av eiendommens omsetningsverdi. Dette er ikke direkte lovfestet, men kommer frem gjennom eiendomsskatteloven § 31.

Ettersom det i praksis kan det være vanskelig å fastsette en objektivisert omsetningsverdi på eiendommen, uten å benytte konkrete omsetningstall for sammenlignbare eiendommer, har rettspraksis åpnet for at kommunene kan benytte forskjellige takseringsprinsipper som hjelpeberegningsmetoder for å komme frem til en antatt objektivisert omsetningsverdi. Flere kommuner benytter sjablongtaksering for å fastsette riktig eiendomsskattetakst, med utgangspunkt i areal og kvadratmeterpris som varierer med type eiendom og område eiendommen ligger i (sone). Lovens utgangspunkt om omsetningsverdi danner imidlertid et øvre tak for eiendomsskattegrunnlaget, og det er ikke adgang til å benytte en hjelpeberegningsmetode som gir en høyere verdi enn omsetningsverdien.

Videre står hensynet til likebehandling sentralt, og det er derfor viktig at kommunen sørger for at eiendomsskattegrunnlaget fastsettes innenfor det generelle takstnivået i kommunen uavhengig av hvilken hjelpeberegningsmetode som benyttes.

For å sikre at takseringsarbeidet er i samsvar med både eiendomsskatteloven, rettspraksis og det ulovfestede hensynet til likebehandling, er det vanlig at kommunene fastsetter egne retningslinjer for eiendomsskatt.

Det er eiendommens tilstand per 1. januar i utskrivingsåret som legges til grunn ved utskrivning av eiendomsskatten.

Det følger av eiendomsskatteloven § 8 A-3 at det som hovedregel skal gjennomføres en allmenn taksering i kommunen hvert tiende år. Ved særskilt behov, kan kommunestyret avgjøre at en ny taksering skal skje tidligere eller senere enn dette, men ikke senere enn tre år etter at siste taksering skulle ha skjedd. Kommunens ønske om å øke skattegrunnlaget regnes ikke som særskilt behov. Kommunen dekker kostnadene ved takseringen, og kommunestyret utnevner personene som skal stå for takseringen.

En omtaksering skal skje dersom en av følgende hendelser forekommer i tiden mellom de allmenne takseringene:

- a) eiendommen er delt
- b) bygninger på eiendommen rives, eller er ødelagt av brann eller lignende
- c) det er ført opp nye bygninger, eller gjort betydelige forandringer på eiendommen

Det skal tas hensyn til slike endringer dersom de skjer før 1. januar i skatteåret. Endringer som skjer etter 1. januar i skatteåret, tas det først hensyn til i etterfølgende skatteår.

Når takseringsperioden utløper har kommunestyret etter eiendomsskatteloven § 8 A-4 adgang til å utsette takseringen ved å gjøre vedtak på å forhøye takstgrunnlaget, fremfor å foreta en ny allmenn taksering gjennom en «kontorjustering». Det er først fra det ellefte året det kan gjøres en kontormessig oppjustering av takstene. Når man går inn i det fjortende året siden siste alminnelige taksering - og det fortsatt ikke er gjennomført en alminnelig taksering - er det lovens system at kontorjustering skal skje. Kommunestyret kan treffe vedtak om kontorjustering hvert år, med inntil 10 prosent. Bestemmelsen er imidlertid tolket slik at kommunestyret også kan velge å se flere år i sammenheng. Hvis en kommune har vedtatt kontorjustering eksempelvis for takstenes tolvte år, men ikke for det trettende året, vil kommunestyrets handlingsrom for det fjortende året følgelig være vedtak om en økning på inntil 20 %. Det trettende og fjortende året kan da ses under ett.

3.4 ALTERNATIV VERDSETTELSE AV BOLIGEIENDOMMER

For boligeiendommer kan kommunestyret velge om eiendomsskatten skal fastsettes på bakgrunn av skatteetatens formuesverdier fremfor å foreta en kommunal taksering jf. eiendomsskatteloven § 8 C-1. Denne metoden omfatter imidlertid kun boliger som får fastsatt formuesverdi basert på boligverdiberegninger fra Statistisk sentralbyrå (SSB), og både fritidsboliger og næringseiendommer må dermed takseres kommunalt. Boligverdien beregnes ut fra boligens areal (P-rom), byggeår, boligtype, beliggenhet og opplysninger om solgte boliger i kommunen. Skattegrunnlaget blir da satt til taksten etter skatteloven § 4-10 andre til fjerde ledd multiplisert med 0,7. Skattegrunnlaget skal settes ned med reduksjonsfaktoren som er brukt ved taksering etter §§ 8 A-3, jr. 8 A-2.

Skatteetatens formuesverdier bygger som nevnt ovenfor på boligverdiberegninger fra SSB og på beregnede kvadratmeterpriser. Formuesverdiene for boliger oppdateres årlig i motsetning til den kommunale taksten som i utgangspunktet fastsettes for en periode på 10 år.

3.5 FRISTER FOR UTSKRIVING

Kommunestyret fastsetter hvert år i forbindelse med budsjettet, hvilke satser og regler som skal brukes ved utskrivning av eiendomsskatt for det kommende skatteåret. Vedtaket treffes således om høsten før skatteåret. Utgangspunktet i eiendomsskatteloven § 14 er at fristen for utskrivning av eiendomsskatt som hovedregel er innen 1. mars i skatteåret.

For kommuner som skriver ut eiendomsskatt for første gang har eiendomsskatteloven en utsatt frist til 30. juni. Begrunnelsen for dette er at det ved førstegangsutskrivning av eiendomsskatten må gjøres et særlig omfattende forarbeid knyttet til beslutning om innføring, vedtakelse av rammer og retningslinjer, oppnevning og organisering av nemnder, samt organisering av takseringsarbeidet og fastsettelse av eiendomsskattegrunnlag for alle skattepliktige eiendommer.

I praksis ser man imidlertid at kommuner som vedtar innføring av eiendomsskatt først mot slutten av året, og med planlagt implementering påfølgende år, får utfordringer med å overholde fristene som gjelder for utskrivning.

3.6 SKATTESATSER

Eiendomsskatten skal være mellom 1 og 7 promille av skattegrunnlaget. For boliger og fritidseiendommer kan eiendomsskatten likevel ikke overstige 4 promille av skattegrunnlaget.

Det første året eiendomsskatten utskrives kan den ikke være høyere enn 1 promille jf. eiendomsskatteloven § 13. I etterfølgende år kan skattesatsen maksimalt øke med 1 promille hvert år, inntil maksimal skattesats nås. For husløse grunneiendommer (ubebygde tomter) kan skatten

likevel økes med 3 promille. Skatten kan økes med 2 promille for boligdelen av eiendommer med selvstendige boligdelar samme året som kommunen innfører bunnfradrag i eiendomsskatten. Skattesatsen kan ikke økes samme år som bunnfradraget bortfaller, men eiendomsskatten kan settes ned til de nevnte minstegrensene fra ett år til det neste uten hensyn til hvor høy skattesatsen var fra før.

3.7 BUNNFRADRAG

Kommunestyret kan fastsette bunnfradrag for alle selvstendige boenheter i faste eiendommer som ikke benyttes i næringsvirksomhet jf. eiendomsskatteloven § 11. Kommunene kan selv utarbeide nærmere regler med hensyn til hva som er selvstendige boenheter, men visse kriterier er likevel angitt. Det bør blant annet legges vekt på om det aktuelle bygningsarealet er godkjent til varig opphold, om arealet har adgang til ytre rom (for eksempel trappeoppgang) og om det er eget kjøkken, bad og wc.

Bunnfradraget er ikke en del av takstgrunnlaget og kan derfor justeres også i tiden mellom alminnelige takseringer. Bunnfradraget må imidlertid utgjøre et fast beløp, og kan for eksempel ikke fastsettes som en bestemt prosent av boligens verdi. Eiendomsskatteloven sier ingenting om selve bunnfradragets størrelse. I dom HR 2019-1198-A kom Høyesterett til at bunnfradraget i Oslo kommune var gyldig, selv om størrelsen på bunnfradraget innebar at om lag 80 prosent av boligene i kommunen ble fritatt for eiendomsskatt. Høyesterett uttalte imidlertid at det går en grense for hvor høyt bunnfradraget kan fastsettes før det mister sin karakter av en allmenn skatt, jf. eiendomsskatteloven § 3. Grensen må trekkes skjønnsmessig, og for Oslo kommune ble det avgjørende at antallet skattepliktige boliger fortsatt var høyt (om lag 50 000), at de var geografisk spredt og omfattet flere eiendomstyper.

4 EIENDOMSSKATT I LARVIK KOMMUNE

Eiendomsskatt er en kommunal skatt som kommuner kan vedta å innføre. Det finnes to måter å beregne grunnlaget for eiendomsskatt på bolig på. Alternativ en er å bruke Skatteetatens formues grunnlag, også kalt boligverdi, for å beregne eiendomsskatten. Den andre måten er å taksere boligene etter eiendomsskatteloven. KS har i 2018 undersøkt hvilken metode som egner seg best, og de konkluderer med at bruk av metode varierer fra kommune til kommune¹.

4.1 INNTEKTPOTENSIALET VED INNFORING AV EIENDOMSSKATT

Våre beregninger og analyser tar utgangspunkt i Skattedirektoratets eiendomsverdier for fastsettelse av eiendomsskatt for helårsboliger. Larvik kommune må taksere fritidsboliger og øvrige eiendommer der Skattedirektoratet ikke har beregnet eiendomsverdi, ellers har vi brukt følgende forutsetninger:

Helårsboliger

Skattedirektoratet har i 2020, som er siste endelige skatteberegning, fastsatt boligverdi på 18 608 helårsboliger i Larvik kommune. Fastsatte boligverdier danner utgangspunkt for våre beregninger av eiendomsskatt, og vi har i de etterfølgende tabellene sortert boligene i åtte ulike verdikategorier:

- Boliger med eiendomsverdi under 500 000 kroner
- Boliger med eiendomsverdi mellom 500 001 og 999 999 kroner
- Boliger med eiendomsverdi mellom 1 000 000 og 1 499 999 kroner
- Boliger med eiendomsverdi mellom 1 500 000 og 1 999 999 kroner
- Boliger med eiendomsverdi mellom 2 000 000 og 2 499 999 kroner
- Boliger med eiendomsverdi mellom 2 500 000 og 2 999 999 kroner
- Boliger med eiendomsverdi mellom 3 000 000 og 3 999 999 kroner
- Boliger med eiendomsverdi over 4 000 000 kroner

¹ <https://www.ks.no/ks-advokatene/kompetanseomrader/fast-eiendom/grunnlag-for-eiendomsskatt/>

Fritidsboliger

Ifølge SSB² har Larvik kommune 4 804 fritidsboliger, og det finnes ingen samlet verdi for fritidsboliger og vi har derfor lagt til grunn en gjennomsnittsverdi på fritidsboliger tilsvarende 3 millioner kroner for å vise kommunens inntektsmuligheter. Vår brukte gjennomsnittsverdi er lavere enn de forutsetningene Ferder³ kommune la til grunn i sitt saksfremlegg da eiendomsskatt ble vurdert innført i 2020. Verdiestimatet som brukes for fritidsbolig er noe høyere enn gjennomsnittlig solgte fritidsboliger i Vestfold og Telemark fylkeskommune (2,6 millioner kroner) i første kvartal 2022⁴. Ved en eventuell innføring av eiendomsskatt må alle fritidsboliger takseres slik som redegjort for tidligere i rapporten.

Landbrukseiendommer

Larvik kommune har 1015 landbrukseiendommer med boligbygninger⁵. I det mottatte datagrunnlaget fra Larvik kommune fremkommer det ikke boligverdier på landbrukseiendommer, og det finnes ingen samlet oversikt over hvilke verdier som kan legges til grunn for beregning av eiendomsskatt. Vi har derfor brukt en gjennomsnittlig verdi på 2,1 millioner kroner for denne eiendomstypen, verdien tilsvarer gjennomsnittsverdien på alle helårsboliger der Skattedirektoratet har fastsatt eiendomsverdi i Larvik kommune. Ved en eventuell innføring av eiendomsskatt må alle landbrukseiendommer takseres slik som redegjort for tidligere i rapporten.

Reduksjonsfaktor

Ved bruk av eiendomsskatteverdier er det brukt 30 prosents reduksjonsfaktor for alle brukte eiendomsverdier, uansett om verdiene er fastsatt av Skattedirektoratet eller våre gjennomsnittsverdier.

Bunnfradrag

Det er laget et scenario for eiendomsskatteberegninger med bunnfradrag på 0,5 millioner kroner. Bunnfradrag kan fastsettes lokalt og kommer til fratrekk etter 30 prosent reduksjonsfaktor.

Vi har gruppert boligene etter boligverdi og beregnet eiendomsskattegrunnlaget for den enkelte bolig, og laget to alternative scenarier for inntekspotensialet for eiendomsskatt.

4.2 ALTERNATIV 1 - EIENDOMSSKATT UTEN KOMMUNALT BUNNFRADRAG

Helårsboliger

Tabellen under viser antall boliger gruppert etter de åtte verdikategoriene som er beskrevet over. Beregningene tar utgangspunkt i Skattedirektoratets eiendomsverdier i 2020 med en reduksjonsfaktor på 30 prosent i tråd med eiendomsskattelovens bestemmelser.

---

² <https://www.ssb.no/statbank/table/05467/tableViewLayout1/?loadedQueryId=10033558&timeType=item>

³ Utredning om eiendomsskatt Færder kommune, journalpostID 20/11328, Ferder kommune 2020.

⁴ <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/eiendom/statistikk/eiendomsomsetning>

⁵ 06520: Landbrukseiendommer, etter år, region og statistikkvariabel

	Antall boliger	Snitt eiendomsskatt per bolig og 1 promille	Kommunens skatteinntekt v/1 promille	Kommunens skatteinntekt v/2 promille	Kommunens skatteinntekt v/3 promille	Kommunens skatteinntekt v/4 promille
Verdi under 0,5 mill.	18	243	4 379	8 757	13 136	17 514
Verdi 0,5-1,0 mill.	66	534	35 252	70 505	105 757	141 009
Verdi 1,0-1,5 mill.	354	925	327 537	655 075	982 612	1 310 150
Verdi 1,5-2,0 mill.	1 274	1 262	1 607 561	3 215 121	4 822 682	6 430 243
Verdi 2,0-2,5 mill.	3 744	1 579	5 909 931	11 819 862	17 729 793	23 639 724
Verdi 2,5-3,0 mill.	3 689	1 924	7 098 841	14 197 682	21 296 523	28 395 363
Verdi 3,0-4,0 mill.	6 096	2 428	14 798 137	29 596 273	44 394 410	59 192 547
Verdi over 4 mill.	3 367	3 346	11 264 611	22 529 221	33 793 832	45 058 443
Sum / snitt	18 608	2 206	41 046 248	82 092 496	123 138 744	164 184 992

Tabell 1: Boliger gruppert etter boligverdi, beregnet gjennomsnittlig eiendomsskatt per promille eiendomsskatt, beregninger av kommunens eiendomsskatteinntekt fra helårsboliger ved 1, 2, 3 og 4 promille eiendomsskattesats. Tall i kroner. Kilde: Skattedirektoratets boligverdi for inntektsåret 2020, mottatt fra Larvik kommune. Beregninger: BDO.

Kolonne en til tre i tabellen over viser antall boliger i de åtte verdikategoriene og hvor mye en bolig i får i gjennomsnittlig eiendomsskatt per promille skattesats. Det er 18 boliger i kommunen med verdi opp til 500 000 kroner. Boliger med eiendomsverdi under 500 000 kroner vil i gjennomsnitt få 243 kroner i eiendomsskatt per promille skattesats. Ved en gradvis opptrapping til maksimal skattesats på 4 promille vil eiendomsskatten i gjennomsnitt snitt bli 972 kroner per år.

Tilsvarende vil 354 boliger med eiendomsverdi mellom 1 og 1,5 millioner kroner i snitt betale 925 kroner i eiendomsskatt per promille skattesats, og ved maksimal skattesats vil eiendomsskatten bli 3 700 kroner per år. De fleste boligene i Larvik kommune har eiendomsverdi fra 2 millioner kroner og oppover, og som det fremkommer i tabellen vil gjennomsnittlig eiendomsskatt være fra 1 579 til 3 346 kroner per år og per promille skattesats.

Beregnet gjennomsnittlig eiendomsskatt for alle eiendommer er som det fremkommer over 2 206 kroner per promille i skattesats.

I de neste kolonnene fremkommer beregninger av kommunens potensielle inntekter fra eiendomsskatt fra helårsboliger ved eiendomsskattesats på 1, 2, 3 og 4 promille. Beregningene tar utgangspunkt i den enkelte boligs eiendomsverdi. Tabellen over viser et inntekspotensial for eiendomsskatt fra helårsboliger fra 41 millioner kroner med 1 promille eiendomsskatt til 164 millioner kroner etter en gradvis opptrapping til en skattesats på 4 promille.

Fritidsboliger

Tabellen under viser våre beregninger av inntekspotensialet for eiendomsskatt fra fritidsboliger i Larvik kommune. Som redegjort for over må alle fritidseiendommer takseres ved innføring av eiendomsskatt, og våre beregninger tar utgangspunkt i en gjennomsnittsverdi på 3 millioner kroner, fratrukket 30 prosent reduksjonsfaktor.

	Antall fritidsboliger	Snitt eiendomsskatt per fritidsbolig, 1 promille	Kommunens skatteinntekt v/1 promille	Kommunens skatteinntekt v/2 promille	Kommunens skatteinntekt v/3 promille	Kommunens skatteinntekt v/4 promille
Fritidsbolig	4 233	2 100	8 889 300	17 778 600	26 667 900	35 557 200

Tabell 2: Antall fritidsboliger i Larvik kommune, beregnet snitt for eiendomsskatt fra fritidsboliger per promille eiendomsskatt, beregninger av kommunens eiendomsskatteinntekt fra fritidsboliger ved 1, 2, 3 og 4 promille eiendomsskattesats. Tall i kroner. Kilde: SSB, antall fritidsboliger i Larvik kommune. Beregninger: BDO.

Som tabellen over viser har vi beregnet inntekspotensialet fra i alt 4 233 fritidsboliger. Dette summeres til 8,8 millioner kroner ved 1 promille eiendomsskatt stigende til 35,5 millioner kroner ved en skattesats på 4 promille.

Landbrukseiendommer med boligbygninger

Tabellen under viser antall landbrukseiendommer med boligbygninger og gjennomsnittlig beregnet eiendomsskatt per promille.

	Antall boliger	Snitt eiendomsskatt per fritidsbolig og 1 promille	Kommunens skatteinntekt v/1 promille	Kommunens skatteinntekt v/2 promille	Kommunens skatteinntekt v/3 promille	Kommunens skatteinntekt v/4 promille
Landbrukseiendom	1 015	1 470	1 492 050	2 984 100	4 476 150	5 968 200

Tabell 3: Antall landbrukseiendommer i Larvik kommune, beregnet snitt for eiendomsskatt per promille eiendomsskatt, beregninger av kommunens eiendomsskatteinntekt fra landbrukseiendommer ved 1, 2, 4 og 5 promille eiendomsskattesats. Tall i kroner. Kilde: SSB, antall landbrukseiendommer med boligbygninger i Larvik kommune. Beregninger: BDO.

Som tabellen over viser vil en landbrukseiendom med eiendomsverdi på 2,1 million kroner og 30 prosent reduksjonsfaktor få 1 470 kroner med 1 promille eiendomsskatt. Kommunens eiendomsskatt fra landbrukseiendommer er beregnet til om lag 1,5 millioner kroner med en skattesats på 1 promille, stigende til nesten 6 millioner med en skattesats på 4 promille.

4.2.2 Samlede eiendomsskatteinntekter fra helårsboliger, fritidsboliger og landbrukseiendommer uten bunnfradrag

Tabellen under viser det samlede inntekspotensialet fra eiendomsskatt på boliger i Larvik kommune.

Boligtype	Inntekspotensialet for eiendomsskatt uten bunnfradrag			
	2023, 1 promille	2024, 2 promille	2025, 3 promille	2026, 4 promille
Helårsboliger	41 046 248	82 092 496	123 138 744	164 184 992
Fritidsboliger	8 889 300	17 778 600	26 667 900	35 557 200
Landbrukseiendom	1 492 050	2 984 100	4 476 150	5 968 200
Sum inntekt	51 427 598	102 855 196	154 282 794	205 710 392

Tabell 4: Inntekspotensialet for eiendomsskatt ved 1 til 4 promille fordelt etter bygningstyper. Tall i kroner. Beregninger BDO.

Innføring av eiendomsskatt må skje gradvis, og dersom Larvik velger å bruke laveste skattesats ved innføring av eiendomsskatt i 2023, har vi beregnet at kommunens inntekt kan bli om lag 51 millioner kroner som tabellen over viser.

For hver promille kommunen øker skattesatsen vil kommunens inntekt økte med om lag 51 millioner kroner. 2 promille eiendomsskattesats gir om lag 103 millioner kroner i inntekt og ved maksimalskattesats på 4 promille, som tidligst kan gjelde fra 2025, vil kommunens inntekter øke til 205 millioner kroner.

4.3 ALTERNATIV 2 - EIENDOMSSKATT MED 500 000 KRONER I KOMMUNALT BUNNFRADRA

Helårsboliger

Tabellen under viser antall boliger gruppert etter de åtte verdikategoriene, og beregningene tar utgangspunkt i Skattedirektoratets eiendomsverdier i 2020 med en reduksjonsfaktor på 30 prosent og et kommunalt bunnfradrag på 500 000 kroner per bolig.

	Boliger som får e.skatt	Snitt eiendomsskatt per bolig og 1 promille	Kommunens skatteinntekt v/1 promille	Kommunens skatteinntekt v/2 promille	Kommunens skatteinntekt v/3 promille	Kommunens skatteinntekt v/4 promille
Verdi under 0,5 mill.		-	-	-	-	-
Verdi 0,5-1,0 mill.	44	91	4 011	8 022	12 034	16 045
Verdi 1,0-1,5 mill.	354	425	150 537	301 075	451 612	602 150
Verdi 1,5-2,0 mill.	1 274	762	970 561	1 941 121	2 911 682	3 882 243
Verdi 2,0-2,5 mill.	3 744	1 079	4 037 931	8 075 862	12 113 793	16 151 724
Verdi 2,5-3,0 mill.	3 689	1 424	5 254 341	10 508 682	15 763 023	21 017 363
Verdi 3,0-4,0 mill.	6 096	1 928	11 750 137	23 500 273	35 250 410	47 000 547
Verdi over 4 mill.	3 367	2 846	9 581 111	19 162 221	28 743 332	38 324 443
Sum / snitt	18 568	1 710	31 748 628	63 497 257	95 245 885	126 994 514

Tabell 5: Boliger gruppert etter boligverdi, beregnet gjennomsnittlig eiendomsskatt per promille eiendomsskatt, beregninger av kommunens eiendomsskatteinntekt fra helårsboliger ved 1, 2, 3 og 4 promille eiendomsskattesats og 500 000 kroner i bunnfradrag per bolig. Tall i kroner. Kilde: Skattedirektoratets boligverdi for inntektsåret 2020, mottatt fra Larvik kommune. Beregninger: BDO.

Kolonne en til tre i tabellen over viser antall boliger i de nå syv verdikategoriene som får eiendomsskatt og hvor mye en bolig i får i gjennomsnittlig eiendomsskatt per promille skattesats.

Det er 44 boliger i kommunen med verdi mellom 0,5 og 1,0 million kroner som får eiendomsskatt og disse boligene vil i gjennomsnitt betale 91 kroner i eiendomsskatt per promille skattesats. Ved en gradvis opptopping til maksimal skattesats på 4 promille vil eiendomsskatten i gjennomsnitt snitt bli 364 kroner per år.

Tilsvarende vil 354 boliger med eiendomsverdi mellom 1 og 1,5 millioner kroner i snitt betale 425 kroner i eiendomsskatt per promille skattesats, og ved maksimal skattesats vil eiendomsskatten bli 1 700 kroner per år. For boliger med eiendomsverdi fra 2 millioner kroner og oppover, vil gjennomsnittlig eiendomsskatt være fra 1 079 til 2 846 kroner per år og per promille skattesats.

Det er i alt 40 boliger som ikke får eiendomsskatt ved innføring av bunnfradrag på 500 000 kroner og beregnet gjennomsnittlig eiendomsskatt for alle boliger reduseres med 496 kroner per promille i skattesats, dersom kommunen fastsetter et lokalt bunnfradrag på 500 000 kroner per bolig.

Våre beregninger av kommunens potensielle skatteinntekter fra helårsboliger viser et inntektspotensial fra 31,7 millioner kroner ved 1 promille eiendomsskatt stigende til 127 millioner ved maksimal skattesats i 2025. Innføring av et bunnfradrag på 500 000 kroner per bolig vil redusere kommunens inntekter med om lag 9 millioner kroner per promille eiendomsskatt.

Fritidsboliger

	Antall fritidsboliger	Snitt eiendomsskatt per fritidsbolig, 1 promille	Kommunens skatteinntekt v/1 promille	Kommunens skatteinntekt v/2 promille	Kommunens skatteinntekt v/3 promille	Kommunens skatteinntekt v/4 promille
Fritidsbolig	4 233	1 600	6 772 800	13 545 600	20 318 400	27 091 200

Tabell 6: Antall fritidsboliger i Larvik kommune, beregnet snitt for eiendomsskatt fra fritidsboliger per promille eiendomsskatt, beregninger av kommunens eiendomsskatteinntekt fra fritidsboliger ved 1, 2, 3 og 4 promille eiendomsskattesats og bunnfradrag på 500 000 kroner. Tall i kroner. Kilde: SSB, antall fritidsboliger i Larvik kommune. Beregninger: BDO.

I tabellen over fremkommer våre beregninger av inntektspotensialet for eiendomsskatt fra fritidsboliger i Larvik kommune ved innføring av 500 000 i bunnfradrag. Vi har også her tatt utgangspunkt i en gjennomsnittsverdi på 3 millioner kroner for alle fritidsboliger og trukket fra 30 prosent reduksjonsfaktor før bunnfradraget.

Vi har dermed beregnet inntektspotensialet fra 4 233 fritidsboliger vil kunne være fra 6,7 millioner kroner ved 1 promille eiendomsskatt stigende til 27 millioner kroner ved en skattesats på 4 promille.

Landbrukseiendommer med boligbygninger

Tabellen under viser antall landbrukseiendommer med boligbygninger og gjennomsnittlig beregnet eiendomsskatt per promille.

	Antall boliger	Snitt eiendomsskatt per fritidsbolig og 1 promille	Kommunens skatteinntekt v/1 promille	Kommunens skatteinntekt v/2 promille	Kommunens skatteinntekt v/3 promille	Kommunens skatteinntekt v/4 promille
Landbrukseiendom	1 015	970	984 550	1 969 100	2 953 650	3 938 200

Tabell 7: Antall landbrukseiendommer i Larvik kommune, beregnet snitt for eiendomsskatt per promille eiendomsskatt, beregninger av kommunens eiendomsskatteinntekt fra landbrukseiendommer ved 1, 2, 3 og 4 promille eiendomsskattesats og 500 000 kroner i bunnfradrag per eiendom. Tall i kroner. Kilde: SSB, antall landbrukseiendommer med boligbygninger i Larvik kommune. Beregninger: BDO.

Som tabellen over viser vil en landbrukseiendom med eiendomsverdi på 2,1 million kroner og 30 prosent reduksjonsfaktor og 500 000 kroner i bunnfradrag få 970 kroner med 1 promille eiendomsskatt.

Kommunens eiendomsskatt fra landbrukseiendommer er beregnet til om lag 1 millioner kroner med en skattesats på 1 promille, stigende til nesten 4 millioner med en skattesats på 4 promille.

Innføring av et bunnfradrag på 500 000 kroner per eiendom vil redusere kommunens inntekt fra denne type bolig med om lag 500 000 kroner per promille eiendomsskatt.

4.4 SAMLEDE EIENDOMSSKATTEINTEKTER FRA HELÅRSBOLIGER, FRITIDSBOLIGER OG LANDBRUKSEIENDOMMER MED ET BUNNFRADRAK PÅ 500 000 KRONER PER EIENDOM

Tabellen under viser det samlede inntekspotensialet fra eiendomsskatt på boliger i Larvik kommune dersom kommunen innfører et bunnfradrag på 500 000 kroner per bolig.

Boligtype	Inntekspotensialet for eiendomsskatt med 500.000 i bunnfradrag			
	2023, 1 promille	2024, 2 promille	2025, 3 promille	2026, 4 promille
Helårsboliger	31 748 628	63 497 257	95 245 885	126 994 514
Fritidsboliger	6 772 800	13 545 600	20 318 400	27 091 200
Landbrukseiendom	984 550	1 969 100	2 953 650	3 938 200
Sum inntekt	39 505 978	79 011 957	118 517 935	158 023 914

Tabell 8: Inntekspotensialet for eiendomsskatt ved 1 til 4 promille og 500 000 kroner i bunnfradrag per bolig, tabellen er oppsummert etter bygningstyper. Tall i kroner. Beregninger BDO.

Som tabellen over viser vil inntektene fra eiendomsskatt variere fra om lag 39 millioner kroner med en skattesats på 1 promille, økende til 158 millioner kroner må ved en gradvis opptrapping til maksimal eiendomsskattesats på 4 promille.

Ved innføring av kommunalt bunnfradrag på 500 000 kroner per bolig vil inntekspotensialet for kommunen reduseres med om lag 12 millioner kroner per promille eiendomsskattesats.

4.5 KOSTNADER VED INNFORING OG AV EIENDOMSSKATT

Innføring av eiendomsskatt vil kreve engangsutgifter til innføring. Kostandene vil avhenge av valgt metode, omfanget av ekstern bistand til taksering og oppsett av systemstøtte. Dette er erfaringsmessig de største kostnadselementene⁶. Vi gjør oppmerksom på at kostnadene varierer fra kommune til kommune avhengig av valg av eiendomsskattemodell, bruk av boligverdier fra Skatteetaten, valg av takseringsmetode samt hvor mye av arbeidet kommunen har kompetanse og kapasitet til å gjennomføre selv.

Dersom kommunen ikke har en internt ansatt takstmann, må takseringsjobben settes ut til en ekstern takseringsvirksomhet. Kommunen kan påregne at dette vil utgjøre den største enkeltkostnadsposten i innføringen av eiendomsskatt. Det er flere kostnadsposter som vil variere med graden av kommunens interne kompetanse. Kommunene har ingen plikt, men mange kommuner velger likevel å opprette et eget eiendomsskattekontor. Alternativt kan funksjonen som eiendomsskattekontor i stedet legges til andre kommunale organer som krever inn andre kommunale avgifter. I opprettelsen av et eiendomsskattekontor vil det typisk påløpe kostnader knyttet til ny kompetanse, utvikling av systemstøtte, administrasjon knyttet til klagebehandling og lignende. Også deler av disse kostnadene vil måtte settes ut til en ekstern aktør. Størrelsen på disse kostnadene vil derfor også avhenge av kommunens eksisterende kompetanse og kapasitet.

⁶ Basert på opplysninger fra et utvalg av kommuner med eiendomsskatt.

Data fra Holmestrand kommune, som nylig gjeninnførte eiendomsskatt, viser at kommunens utgifter var om lag 3,3 millioner kroner. Holmestrand kommune benyttet skatteetatens formues grunnlag og ca. 10 prosent av kommunens eiendommer og tomter ble taksert. Takseringen ble satt bort til et profesjonelt takseringsfirma og kjøp av tjenester utgjorde om lag 2,6 millioner kroner, øvrige kostnader knyttet seg til kommunens interne utgifter. Når det gjelder utgifter til drift av et eiendomsskattekontor oppgir Holmestrand at kommunens driftsutgifter knyttet til eiendomsskatt er rundt 1 million kroner i 2022.

Vi har i tillegg innhentet informasjon fra et takstfirma⁷, som basert på egne erfaringer, oppgir et snitt på 500 kroner per eiendom knyttet til innføring av eiendomsskatt. Dersom vi legger dette til grunn, anslår vi at Larvik kommunes etableringskostnader vil ligge mellom 6 og 12 millioner kroner, avhengig av hvor mange eiendommer som må takseres.

Dersom eiendomsskatt innføres, har kommunedirektøren i Larvik i budsjettframlegget for 2022 regnet med fem millioner kroner i løpende utgifter til et eiendomsskattekontor.

4.6 KOMMUNER I VESTFOLD OG TELEMARKE MED EIENDOMSSKATT

Av Vestfold og Telemarks 23 kommuner er det 12 kommuner som har eiendomsskatt i 2022. Tabellen under viser oversikt over kommuner med eiendomsskatt og hvor mye eiendomsskatten utgjør for en bolig på 120 kvadratmeter i 2021 og 2022.

Kommune	Skattesats for bolig- og fritids-eiendommer (promille) 2020	Størrelsen på bunnfradraget (kr)	Bruker formuesgrunnlaget fra Skattedirektoratet	Eiendoms-skatt for en enebolig på 120 kvm (kr)	Kommunens samlede inntekt fra eiendomsskatt i 2020 (1 000 kr)	Eiendoms-skatt fra boliger og fritidsboliger (1000 kr)	Herav fra annen eiendom (1000 kr)
3819 Hjartdal	4,90			3 293	14 786	6 579	8 207
3808 Notodden	5,00		Ja	3 339	61 321	36 433	24 888
3807 Skien	3,90	400 000		3 354	151 913	113 263	38 650
3822 Nissedal	2,86			3 600	13 481	6 016	7 465
3806 Porsgrunn	5,00		Ja	3 708	188 298	124 592	63 706
3815 Drangedal	4,10			3 731	14 550	13 290	1 260
3814 Kragerø	3,00	400 000		3 800	60 012	59 405	607
3812 Siljan	3,50		Ja	4 100	7 484	5 536	1 948
3813 Bamble	4,20	285 000		4 983	73 205	31 150	42 055
3816 Nome	5,00	150 000	Ja	5 100	23 297	15 666	7 631
3817 Midt-Telemark	4,25		Ja	5 140	34 167	24 834	9 333
3802 Holmestrand 1)	1,00	960 000	Ja				
3821 Kviteseid*					3 756		3 756
3820 Seljord*					7 788		7 788
3823 Fyresdal*					8 170		8 170

⁷ Sør Takst AS. Snittet er basert på firmaets erfaringer/vurderinger fra tilsvarende arbeid i andre kommuner.

Kommune	Skattesats for bolig- og fritids-eiendom mer (promille) 2020	Størrelsen på bunnfradraget (kr)	Bruker formuesgrunnlaget fra Skattdirektoratet	Eiendoms-skatt for en enebolig på 120 kvm (kr)	Kommunens samlede inntekt fra eiendomsskatt i 2020 (1 000 kr)	Eiendoms-skatt fra boliger og fritidsboliger (1000 kr)	Herav fra annen eiendom (1000 kr)
3824 Tokke*					37 150		37 150
3825 Vinje*					51 817		51 817
3818 Tinn*					81 394		81 394

Tabell 9: Kommuner i Vestfold og Telemark fylkes med eiendomsskatt på boliger. Tallene viser kommunenes skattesats, bunnfradrag, hvorvidt kommunene bruker formues grunnlaget i skattemeldingen som eiendomsverdi, hvor mye eiendomsskatt en bolig på 120m² og kommunenes inntekter fra eiendomsskatt i 2020. Kilde: SSB.

1) Holmestrand kommune hadde ikke eiendomsskatt i 2020, men innførte eiendomsskatt i hele kommunen i 2021. Skattesatsen var 1 promille og bunnfradraget 960 000 kroner.

Tabellen over viser hvilke kommuner i Vestfold og Telemark fylkeskommune som har eiendomsskatt i 2020, Holmestrand kommune innførte eiendomsskatt i 2021. Som det fremkommer over har de mindre kraftkommunene Kviteseid, Seljord, Fyresdal, Tokke og Vinje ikke generell eiendomsskatt på boliger og fritidsboliger. Kommunenes skattesats varierer fra 2 til 5 promille. Fem av kommunene har innført et bunnfradrag på gjeldende eiendomsskattetakster og seks av kommunene bruker eiendomsverdiene fra skattemeldingen som skattegrunnlag. I tabellen fremkommer det også at eiendomsskatten for en bolig på 120 m² varierer fra 3 293 kroner i Hjartdal til 5 140 i Midt-Telemark. I 2020 mottok kommunene i Vestfold og Telemark smalt sett om lag 832,5 millioner kroner i eiendomsskatt, hvorav 436,7 millioner kroner kom fra boliger og fritidsboliger.

Holmestrand kommune innførte eiendomsskatt i 2021 og har vedtatt en gradvis økning av skattesatsen fra 1 promille i 2021, til 2 promille i 2022 og til 4 promille fra og med 2024. I 2022 er bunnfradraget redusert til 500 000 kroner og Holmestrand bruker formuesverdien fra skattemeldingen som skattegrunnlag for boliger og fritidsboliger. Holmestrand kommunes inntekter fra eiendomsskatt var 13,5 millioner i 2021, og forventer 39,5 millioner kroner i eiendomsskatteinntekter i 2022.

4.6.1 Mulige konsekvenser for kommunens innbyggere

Kommunens attraktivitet for dens innbyggere kan påvirkes av en eventuell innføring av eiendomsskatt. I teorien vil innføring av eiendomsskatt ha en negativ effekt på boligprisene i kommunen, men denne effekten kan oppveies over tid, dersom de økte kommunale inntektene brukes på en måte som øker kommunens tjenestetilbud og gi økt attraktivitet og tilflytning. Vi har kartlagt, basert på tall fra SSB, kommunale gebyrer/avgifter i Larvik og tilgrensende kommuner.

Totalt kostnadsnivå for en enebolig på 120 m² i tilgrensende kommuner, inkludert eiendomsskatt for de kommuner som har det

Kommune	2020	2021	2022	Avvik fra dyreste kommune (2022)	Prosent av dyreste kommune (2022)
Holmestrand	14 775	18 344	21 979	0	100 %
Porsgrunn	14 400	13 254	19 514	-2 465	89 %
Siljan	16 851	16 879	17 587	-4 392	80 %
Skien	13 885	13 798	14 899	-7 080	68 %
Tønsberg	11 329	10 246	10 761	-11 218	49 %

Totalt kostnadsnivå for en enebolig på 120 m² i tilgrensende kommuner, inkludert eiendomsskatt for de kommuner som har det

Larvik	10 388	10 228	10 381	-11 598	47 %
Sandefjord	9 378	9 649	9 953	-12 026	45 %

Tabell 10: Totale årlige kommunale avgifter/gebyrer/eiendomsskatt for en bolig på 120 m² fordelt på kommune. Kilde: SSB, tabell 12842: Kommunale gebyrer knyttet til bolig (K) 2020 - 2022, SSB juni 2022. Bearbeidet av BDO.

Tabellen over viser at dagens samlede kommunale avgifter og gebyrer er nest lavest i Larvik kommune. Av kommunene som inngår i sammenligningen, er kun Holmestrand som i 2022 har innført eiendomsskatt. Det gjør at Holmestrand er den kommunen som har de høyeste kommunale avgiftene/skattene. For en enebolig på 120 m² er utgiftene i Larvik kommune 47 prosent av nivået i Holmestrand, og det er kun Sandefjord som har lavere utgifter enn Larvik. En bolig på 120 m² i Larvik kommune betaler 11 598 kroner mindre i kommunale avgifter/eiendomsskatt enn i Holmestrand. Til orientering så er beregnet eiendomsskatt på en gjennomsnittlig bolig på 120 m² i Holmestrand kommune 5 680 kroner i 2022, og skattesatsen er 2 promille.

Larvik kommune er en skattesvak kommune, og har kun 87 prosent skatteinntekt per innbygger i forhold til gjennomsnittet for landet. Kommunen kompenseres gjennom det kommunale inntektssystemet for 94,5 prosent av differansen. Innføring av eiendomsskatt påvirker ikke kommunens kompensasjon for inntektsutjevningen. Lav gjennomsnittlig skatteinntekt per innbygger er sannsynligvis et uttrykk for enten lavere gjennomsnittlig inntektsnivå eller færre innbyggere i yrkesaktiv alder med mange unge, eldre eller personer utenfor arbeidslivet.

4.6.2 Mulige konsekvenser for kommunens næringsliv

Over har vi redegjort for at vi ikke har beregnet inntekspotensialet for næringseiendom. Vi har i samråd med kommunen kontaktet Larvik Næringsforening for å be om deres medlemmers tilbakemeldinger på en eventuell innføring av eiendomsskatt. Næringsforeningen har på våre vegne sent ut spørreskjema til foreningens medlemmer, der det er bedt om tilbakemelding fra virksomhetene knyttet til deres vurderinger av mulige konsekvenser ved innføring av eiendomsskatt.

Spørsmålene var utformet delvis med svaralternativer og en skala, og delvis der vi ba om virksomhetenes vurderinger som fritekstsvar. Vi har mottatt svar fra 12 virksomheter på tvers av ulike bransjer og svarene kan derfor ikke regnes å være basert på et representativt utvalg av kommunens næringsliv. Spørsmålene som er stilt i undersøkelsen er som følger (spørsmål med svaralternativer er markert med stjerne);

- Hvordan stiller din virksomhet seg til en eventuell innføring av eiendomsskatt i Larvik kommune? *
- I hvilken grad vil innføring av eiendomsskatt påvirke din virksomhets planer for kommende investeringer/utvikling i Larvik kommune? *
- Hvilken påvirkning vil innføring av eiendomsskatt ha på deres virksomhet?
- Hvor viktig er det for din virksomhet at Larvik kommune har gode tjenester for sine innbyggere? *
- Om dere skulle valgt ny lokasjon for virksomheten, hva ville vært de tre viktigste kriteriene for valget?
- I hvor stor grad vil eiendomsskatt påvirke valget? *
- Larvik kommune utreder nå en eventuell innføring av eiendomsskatt. Har du andre innspill til utredningen?

På spørsmål om hvordan virksomheten stiller seg til en eventuell innføring av eiendomsskatt i kommunen svarer over 80 prosent av respondentene enten negativ eller svært negativ. Ingen svarer positivt på spørsmålet. Omtrent den samme fordelingen fremkommer på spørsmålet om hvordan en innføring av eiendomsskatt vil påvirke virksomhetens planer for investering og utvikling i kommunen. Det påpekes at eiendomsskatt vil ha en direkte effekt på eiendomsverdier og lønnsomhet/likviditet, som igjen vil påvirke villigheten og muligheten til å foreta nyinvesteringer i kommunen. Eiendomsutviklere og -forvaltere trekker frem av dette vil medføre en økt kostnad for leietaker, noe som vil kunne svekke virksomhetens konkurransekraft sammenlignet med tilsvarende virksomheter i nabokommunene.

Respondentene ble også spurt om i hvor stor grad eiendomsskatt vil påvirke et eventuelt valg av ny lokasjon for virksomheten. Her svarer 64 prosent av respondentene i stor eller i svært stor grad. Flere trekker frem at eiendomsskatt i Larvik vil føre til en vurdering av alternative lokaliseringer for virksomheten. Dette gjelder særlig konkurranseutsatte virksomheter med internasjonalt nedslagsfelt. Det påpekes at enkelte av disse næringene allerede sliter med et høyt kostnadsnivå sammenlignet med sine konkurrenter og at selv små endringer i kostnadsnivået vil kunne fremprovosere behov for endring av lokasjon.

Øvrige innspill har kommet på at størrelsen på eiendomsskatten bør tas i betraktning. Et lavere nivå på eiendomsskatten vil kunne være akseptabel, men et maksnivå kan være skadelig for virksomhetene. Andre trekker frem at eiendomsskatt er skadelig for næringslivet ettersom den ikke varierer med virksomhetens lønnsomhet.

Det har også kommet innspill på at kommunen, heller enn å vurdere innføring av eiendomsskatt, bør se på potensialet som ligger i kostnadsbesparelser og omprioriteringer. Tjenestetilbudet for kommunens innbyggere er viktig for næringslivet. Om lag 73 prosent av respondentene i undersøkelsen mener at dette er viktig eller veldig viktig. Blant kommentarene pekes det på at kommunens tjenestetilbud bør kunne bedres uten å øke inntektene. Videre påpekes det at eiendomsskatten vil kunne føre til en forverring av en situasjon hvor det allerede er underskudd av arbeidsplasser i kommunen. Flere trekker frem en bekymring om at eiendomsskatten vil redusere attraktivitet både for befolkning og næringsliv. Det ytres videre et ønske om at kommunen går i dialog med eiendomsaktørene for å vurdere den direkte konsekvensen ved innføring av eiendomsskatt.

4.7 VÅRE VURDERINGER AV EIENDOMSSKATT I LARVIK KOMMUNE

4.7.1 Valg av eiendomsskattemodell

Valg av skattemodell vil påvirke omfanget av eiendomsskatten og da også hvor mange eiendommer som krever taksering. Kommunen har, som nevnt i kapittel 1.2, mulighet til å velge mellom syv ulike skattemodeller slik som redegjort for i kapittel 3.1.

Muligheten til å benytte Skatteetatens eiendomsverdier begrenser seg imidlertid kun til boligeiendommene i kommunen, ettersom det kun er boliger som får fastsatt formuesverdier basert på boligverdiberegninger fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Øvrige eiendommer som skal være eiendomsskattepliktige, som for eksempel fritidseiendommer og næringseiendommer, må dermed takseres kommunalt. Skattemodellene som er geografisk avgrenset, eller ekskluderer næringseiendommer, vil redusere engangskostnadene ved taksering, men også redusere inntektspotensialet for kommunen.

4.7.2 Bruk av boligverdier fra Skatteetaten

Siden 2014 har kommunene kunnet velge hvorvidt de skal takserer eiendommene selv, eller benytte Skatteetatens formuesgrunnlag ved verdsetting av boligeiendom som grunnlag for utskriving av eiendomsskatt. Bruk av Skatteetatens data på eiendomsverdier skal i utgangspunktet kunne spare kommunen for kostnader knyttet til taksering av boligeiendommer, men dataens kvalitet og egnethet vil variere mellom kommuner.

KS utarbeidet i 2017 en rapport om bruk av Skatteetatens formuesgrunnlag ved eiendomsbeskatning av boligeiendom. Rapporten oppsummerer følgende;

- Det er generelt sett godt samsvar mellom Skatteetatens boligverdi og markedsverdien, men det kan forekomme store avvik for enkeltboliger. For om lag en tredjedel av boligene i utvalget skilte det mer enn 20 prosent i boligverdi og markedsverdi. Presisjonen i Skatteetatens modell er størst i sentrale strøk med høy omsetningstakt på boligene.
- Undersøkelsen viser at kommunene som benytter boligverdi har lavere kostnader til alminnelig taksering og høyere budsjetterte kostnader til årlig utskriving av eiendomsskatt
- De største besparelsene ved å bruke boligverdi er lavere takseringskostnader enn ved alminnelig taksering og sannsynligvis færre ressurser brukt til å behandle klager.
- Kommunene må imidlertid regne med ekstra ressursbruk knyttet til administrasjon og håndtering av boligverdiene.
- Det er utfordrende å si presist hvor mye kommunene sparer ved å bruke boligverdi. Det er imidlertid sannsynlig at bruk av boligverdi vil gi besparelser for de fleste kommuner.

Videre presiseres det at det er viktig at kommunene gjør en vurdering av hvilken metode som er best egnet for sin eiendomsmasse. Kommunen bør benytte metoden som gir så god kvalitet som mulig for å sørge for en rettferdig fordeling av eiendomsskatten.

4.7.3 Valg av takseringsmetode

Kommunen har i henhold til eiendomsskatteloven anledning til å gjøre egne valg knyttet til takseringsmetode. Valgene vil påvirke omfanget og kostnaden ved taksering. Det kan eksempelvis besluttes at takseringen skal gjøres basert på en utvendig befaringsmetode etter gitte kriterier knyttet til beliggenhet, utvendig standard og areal. Alternativt kan det besluttes at takseringen skal være mer omfattende for å gi en mer presis verdsettelse. Uavhengig av hvilken takseringsmetode som benyttes er utgangspunktet og hovedregelen at den enkelte eiendom må befares. Eiendomsskattetaksering er imidlertid en grovmasket sjablongtaksering hvor det ikke kreves millimeter rettferdighet. Hensynet til likebehandling står imidlertid sentralt, og kommunen må derfor sikre at takseringsmetoden og kriteriene som ligger til grunn er lik på tvers av ulike eiendommer for å ivareta en korrekt og rettferdig fordeling av eiendomsskatten.

4.7.4 Kommunens egen kompetanse og kapasitet

Dersom kommunen ikke har en internt ansatt takstmann, må takseringsjobben settes ut til en ekstern takseringsvirksomhet. Kommunen kan påregne at dette vil utgjøre den største enkeltkostnadsposten i innføringen av eiendomsskatt. Det er flere kostnadsposter som vil variere med graden av kommunens interne kompetanse. Kommunene har ingen plikt, men mange kommuner velger likevel å opprette et eget eiendomsskattekontor. Alternativt kan funksjonen som eiendomsskattekontor i stedet legges til andre kommunale organer som krever inn andre kommunale avgifter. I opprettelsen av et eiendomsskattekontor vil det typisk påløpe kostnader knyttet til ny kompetanse, utvikling av systemstøtte, administrasjon knyttet til klagebehandling og lignende. Også deler av disse kostnadene vil måtte settes ut til en ekstern aktør. Størrelsen på disse kostnadene vil derfor også avhenge av kommunens eksisterende kompetanse og kapasitet.

4.7.5 Eiendomsskatt kan gi betydelig inntekter for kommunen

Våre beregninger viser at kommunen vil få betydelige inntekter fra eiendomsskatt, uansett hvilken metode som brukes til fastsettelse av eiendomsskatteverdi, om kommunen innfører bunnfradrag og fradrag for etableringskostnadene. Kommunens nettoinntekter vil i 2023 minimum utgjøre mellom 27 og 39 millioner kroner.

Intervallet tar utgangspunkt fastsettelse av eiendomsskatt etter alternativ 2 (1 promille eiendomsskatt og bunnfradrag på 0,5 million kroner) og etableringskostnader på 12 millioner kroner. 39 millioner kroner i netto eiendomsskatteinntekt er beregnet med 1 promille eiendomsskatt, uten bunnfradrag og 12 millioner kroner i etableringskostnader.

Økte inntekter vil kunne bedre kommunens samlede økonomiske situasjon, medføre lavere fremtidige kutt i tjenestetilbudet og kan gi gode muligheter til å bedre kommunens samlede tjenestenivå.

4.7.6 Innføring av eiendomsskatt vil gi økte kostnader for innbyggerne

Innføring av eiendomsskatt vil føre til økte utgifter for de som eier eller leier bolig i Larvik. Samtidig viser vår kartlegging at boligeiere i Larvik har betydelig lavere utgifter til kommunale avgifter-gebyrer i forhold til de omkringliggende kommunene det er naturlig å sammenligne seg med. Selv med innføring av eiendomsskatt på 2 promille uten bunnfradrag, vil en bolig på 120 m² ha lavere samlede kommunale avgifter-gebyrer og eiendomsskatt i Larvik enn i Holmestrand, Siljan og Skien. Utgiftene vil bli høyere enn i Sandefjord og Tønsberg. Økte kostnader ved å bo i Larvik kommune må vurderes opp mot fremtidige kutt eller mulighetene til å styrke det kommunale tjenestetilbudet.

5 TJENESTEOMRÅDER SOM BØR GJENNOMGÅS

5.1 OPPSUMMERING

BDO har som en del av oppdraget gjennomgått de tre kommunale tjenesteområdene som sannsynligvis har det største teoretiske potensialet for kostnadsreduksjoner. Under følger oppsummeringen av analysen. I vedlegg 2 (kapittel 7) følger tabeller og detaljer for hvert av de tre kommunale tjenesteområdene.

I analysen har vi sammenlignet drifts- og kostnadsnivå i Larvik kommune med sammenlignbare kommuner. Nøkkeltallene korrigeres for kommunenes utgiftsbehov, som kostnader knyttet til demografi, geografi og sosiale forhold. Dette er vesentlig for å få et relevant sammenligningsgrunnlag på tvers av kommunene.

Våre innledende KOSTRA-analyser (av hele kommunen) indikerer at kommunen har en effektiv drift. Vårt oppdrag har vært å se på tre enkeltstående tjenesteområder, der den innledende KOSTRA-analysen indikerer teoretiske innsparingsmuligheter. Vi vil advare mot å kun legge KOSTRA-analyser til grunn for eventuelle endringer i kommunens ressursbruk. Her er det vår erfaring av dybdeanalyser av de enkelte tjenesteområdene sannsynligvis vil peke på områder og tjenester/tjenestesteder med potensiale for effektivisering.

SSBs prognoser viser en betydelig nedgang av barn i barnehage og grunnskole og en tydelig vekst i mottakere av omsorgstjenester og Larvik kommune står overfor betydelige endringer i sin tjenesteproduksjon. Med bakgrunn i våre foreløpige analyser, er det lite sannsynlig at en effektivisering av at kommunens drift alene vil gi en fremtidig bærekraftig kommuneøkonomi.

Muligheten for økte inntekter i kommunal tjenesteproduksjon er relativt begrenset. De store tjenesteområdene (slik som grunnskole, barnehage, pleie- og omsorgstjenester) har få områder der kommunen selv kan fastsette gebyrer og egenbetaling. Reglene for fastsettelse av vann, avløp og renovasjonsgebyrer reguleres av selvkostforskriften. Grovt sett kan kommunene selv fastsette prisen for SFO-betaling, gebyrer knyttet til plan- og saksbehandling og husleier knyttet til kommunale eiendommer og bygg.

En KOSTRA-analyse viser ikke de underliggende rot-årsakene til hvorfor en kommune bruker mer eller mindre ressurser, og vi advarer derfor mot at kun en KOSTRA-analyse legges til grunn for endringer i kommunens driftsaktivitet. Endringer i kommunale tjenesteområder bør kun gjøres etter ytterligere dybdeanalyser og med tett samarbeid mellom ledelse, enheter som innvilger og yter tjenester, tillitsvalgte og eventuelt eksterne rådgivningsmiljø.

5.2 GRUNNSKOLE

Grunnskole er et omfattende tjenesteområde og omfatter KOSTRA-funksjonene 202 undervisning, 213 Voksenopplæring (VO), 215 SFO, 222 skolelokaler og 223 skoleskys.

Larvik kommune har noe lavere netto driftsutgifter per innbygger til grunnskolesektoren enn gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 11 og det er kun Nordre Follo som har lavere driftsutgifter av de sammenlignbare kommunene. Det er funksjon 202 Grunnskole som utgjør den største andelen av utgiftene til skoledrift, og Larvik har over tid hatt et utgiftsnivå lavere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11.

Det er kun sammenlignet med Nordre Follo at Larvik har et teoretisk innsparingspotensial innenfor grunnskolesektoren (om lag 60 millioner kroner). Selv om KOSTRA-analysen ikke gir alle svar, indikerer kommunens ressursbruk en effektiv skolestruktur og sannsynligvis en klasse/gruppestørrelser som gir god ressursutnyttelse.

Dersom kommunen skal redusere netto driftsutgifter innenfor denne sektoren, må dette sannsynligvis gjøres ved endringer i skolestruktur og foreldrebetaling i SFO.

5.3 KOMMUNEHELSE

Tjenesteområdet kommunehelse omfatter funksjonene 232 forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjenester, 233 annet forebyggende helsearbeid og 241 diagnose, behandling, re-/habilitering.

Larvik har de høyeste nettodriftsutgiftene per innbygger til kommunehelse i sammenlikningsutvalget og bruker 1 147 kroner mer per innbygger innenfor området. Dersom vi multipliserer differansen mellom Larvik og KOSTRA-gruppe 11 med antall innbyggere og korrigerer for Larvik kommunes utgiftsbehov utgjør denne forskjellen om lag 55 millioner kroner. Larvik bruker mer enn snittet både innenfor områdene annet forebyggende helsearbeid og diagnose, behandling, re-/habilitering, men bruker mindre innenfor forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste.

Sammenlignet med Sandefjord har Larvik et teoretisk innsparingspotensial på 95 millioner kroner innenfor tjenesteområdet kommunehelse.

5.4 PLAN, KULTURMINNER, NATUR OG NÆRMILJØ

Plan, kulturminner, natur og nærmiljø omfatter funksjonene 301 plansaksbehandling, 302 byggebehandling og eierseksjonering, 303 kart og oppmåling, 335 rekreasjon i tettsted, 360 naturforvaltning og friluftsliv og 365 kulturminnevern. Det er ikke behovsberegning for dette området.

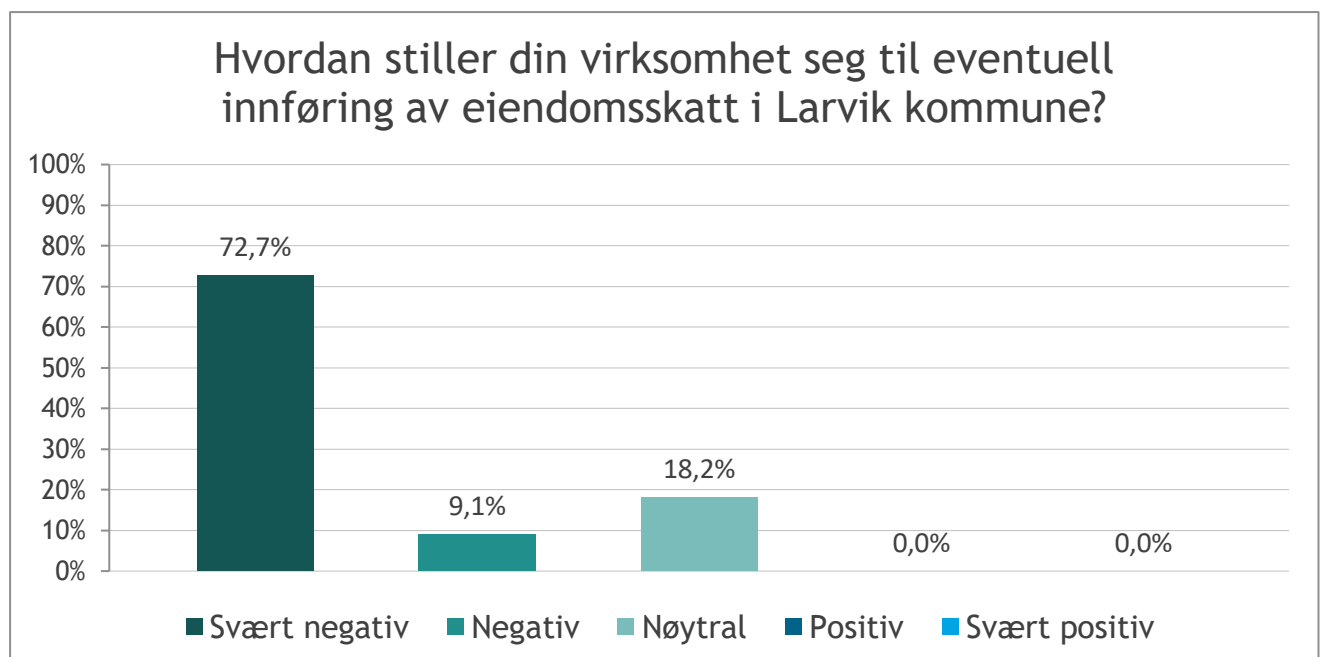
Netto driftsutgifter til dette tjenesteområdet var på om lag 5,5 millioner kroner i Larvik i 2021. Av kommunene som inngår i analysen er det bare Arendal som har høyere netto utgifter enn Larvik til tross for at dette er de to kommunene med lavest innbyggertall. Per innbygger bruker Larvik 151 kroner mer enn snittet for KOSTRA-gruppe 11.

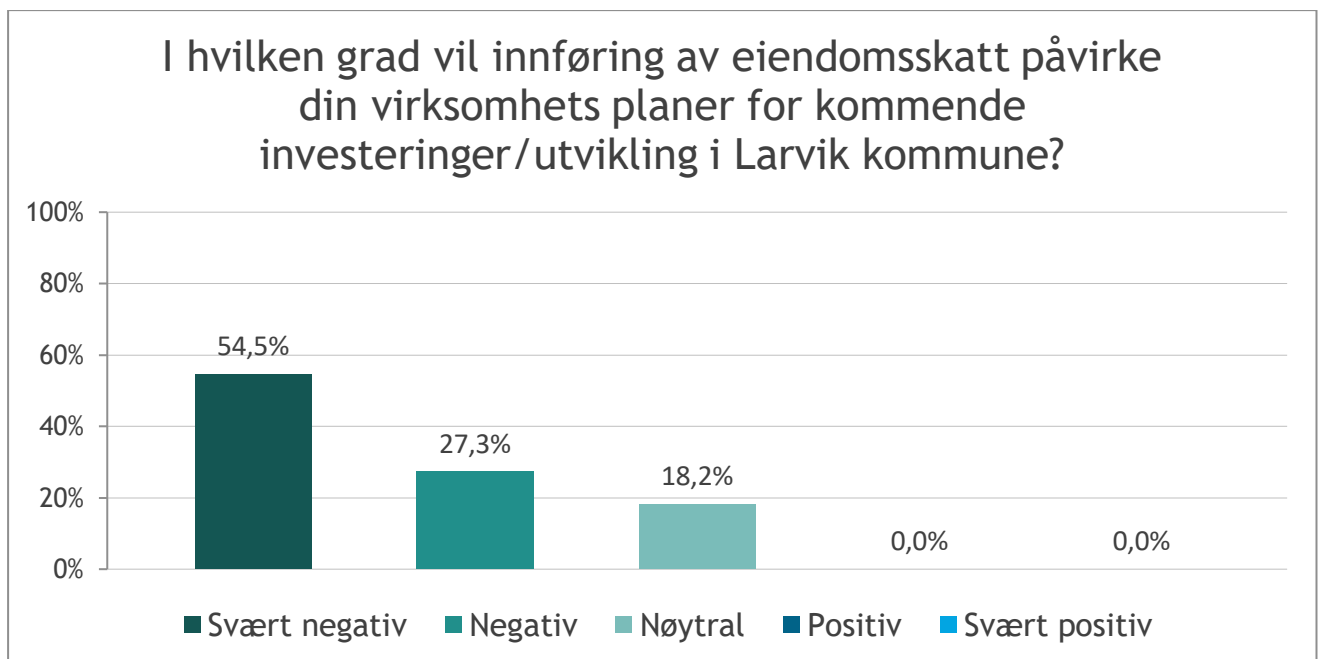
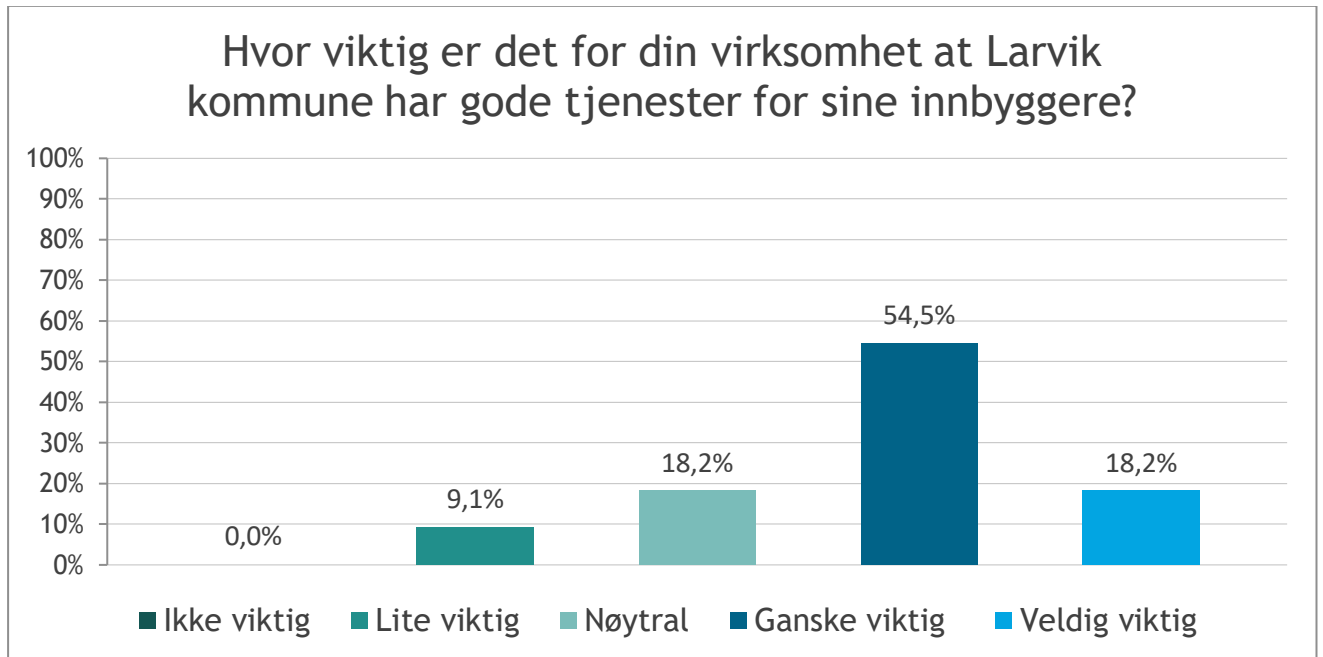
Det teoretisk beregnede potensiale for lavere netto driftsutgifter er på 23 millioner kroner sammenlignet med kommunene Tønsberg og Ålesund. Her kan det ligge et potensiale i økte inntekter knyttet til plan- og byggesaksbehandling som kommunen bør vurdere.

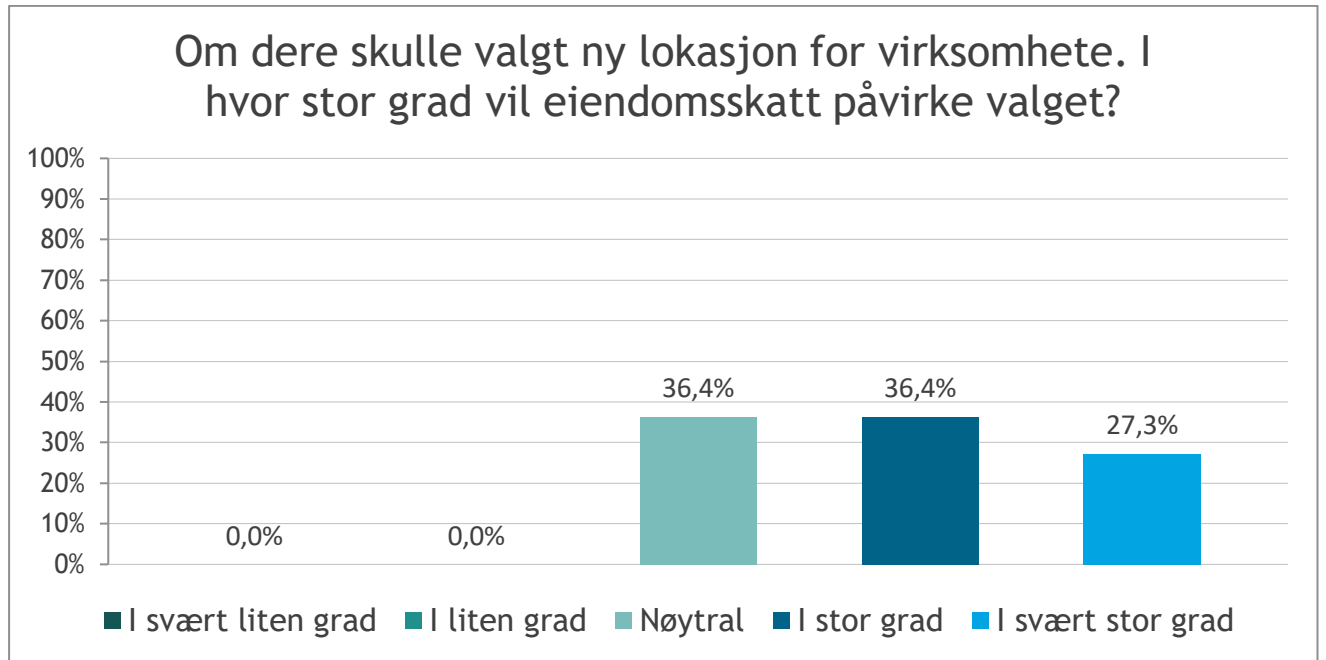
6 VEDLEGG

6.1 SVAR FRA NÆRINGSLIVSAKTØRER PÅ SPØRSMÅL OM INNFORING AV EIENDOMSSKATT I KOMMUNEN

Av hensyn til respondentenes anonymitet er det kun resultatene fra spørsmålene med svaralternativer lagt ved denne rapporten.

7 VEDLEGG - ANALYSER AV TRE KOMMUNALE TJENESTEOMRÅDER

BDO har som en del av oppdraget gjennomgått de tre kommunale tjenesteområdene som sannsynligvis har det største potensialet for kostnadsreduksjoner. I analysen sammenlignes drift og kostnadsnivå i Larvik kommune med sammenlignbare kommuner. Nøkkeltallene korrigeres for kommunenes utgiftsbehov, som kostnader knyttet til demografi, geografi og sosiale forhold. Dette er vesentlig for å få et relevant sammenligningsgrunnlag på tvers av kommunene.

En KOSTRA-analyse viser ikke de underliggende rot-årsakene til hvorfor en kommune bruker mer eller mindre ressurser, og vi advarer derfor mot at kun en KOSTRA-analyse legges til grunn for endringer i kommunens driftsaktivitet. Slike endringer bør kun gjøres etter ytterligere dybdeanalyser med tett samarbeid mellom ledelse, enheter som innvilger og yter tjenester, tillitsvalgte og eventuelt eksterne rådgivningsmiljø.

7.1 KOMMUNER SOM INNGÅR I SAMMENLIGNINGEN

I analysene vil Larvik sammenlignes med Sandefjord, Tønsberg, Arendal og Nordre Follo. Disse kommunene er valgt basert på at de er sammenlignbare med Larvik kommune og alle kommunene er i KOSTRA-gruppe 11. KOSTRA-gruppe 11 er satt sammen av kommuner med 45 000 til 74 999 innbyggere og lave frie disponible inntekter per innbygger. Alle tallene som presenteres er inflasjonsjustert med kommunal deflator for å gjøre det sammenlignbart mellom år. Tabellen under viser KOSTRA-gruppen og folketallet til de ulike kommunene som benyttes i analysen.

Kommune/År	2021	Folketall 2021
Larvik	KOSTRA-gruppe 11	47 777
Sandefjord	KOSTRA-gruppe 11	64 943
Tønsberg	KOSTRA-gruppe 11	57 794
Arendal	KOSTRA-gruppe 11	45 509
Nordre Follo	KOSTRA-gruppe 11	61 032

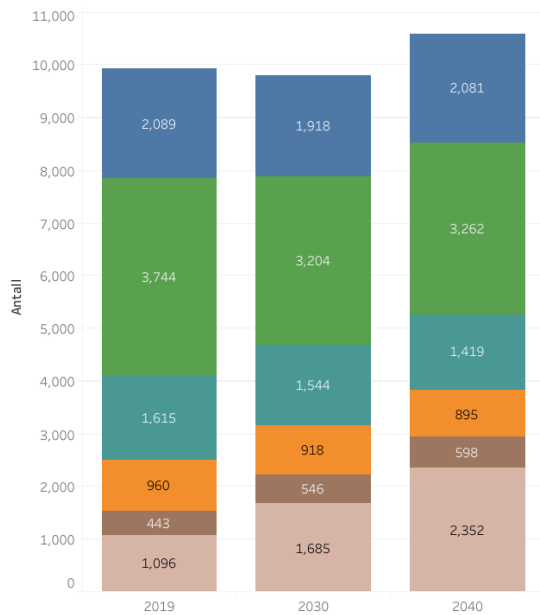
Tabell 11: Kommuner og innbyggere i de respektive kommunene som Larvik kommune sammenlignes med. Kilde: KOSTRA.

7.2 FRAMSKRIVNING AV BEFOLKNINGS- OG TJENSTEMOTTAKERE AV KOMMUNALE TJENESTER.

Befolkningsframskrivninger for Larvik kommune frem til 2050 viser at Larvik kommune vil oppleve en sterk befolkningsvekst i perioden og gå fra om lag 47 tusen innbyggere i 2021 til over 50 tusen i 2050. Vekstraten er imidlertid avtakende og når toppen i 2026. Økende befolkning tilsier at Larvik kommune vil få høyere utgifter innenfor en rekke tjenesteområder i årene som kommer.

Figuren under viser SSBs framskrivning av tjenestemottakere for Larvik kommune, denne gir en god indikasjon på hvilke tjenester kommunen må tilpasse og endre ressursinnsatsen.

Antall tjenestemottakere. 2019, 2030 og 2040. Larvik

Her kan du tilpasse figuren:

Velg kommune

Larvik

Velg kategori

 Antall tjenestemottakere

 Årsverk

 Årsverk per 1000 innbygger

Velg tjeneste

 Barn 1-5 år med barnehageplass

 Elever i grunnskolen 1.-7. trinn

 Elever i grunnskolen 8.-10. trinn

 Mottakere av institusjonstjenester og hjemmetjenester 0-66 år

 Mottakere av institusjonstjenester og hjemmetjenester 67-79 år

 Mottakere av institusjonstjenester og hjemmetjenester 80 år eller eldre

Tjeneste

 Barn 1-5 år med barnehageplass

 Elever i grunnskolen 1.-7. trinn

 Elever i grunnskolen 8.-10. trinn

 Mottakere av institusjonstjenester og hjemmetjenester 0-66 år

 Mottakere av institusjonstjenester og hjemmetjenester 67-79 år

 Mottakere av institusjonstjenester og hjemmetjenester 80 år eller eldre

Figur 2: Antall tjenestemottakere 2019, 2030 og 2025, Larvik kommune. Kilde: SSB.

<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/tjenestebehov2/id2507961/>

Frem mot 2030 viser SSBs prognose en betydelig nedgang (-171) i barn i barnehage og hele 540 færre elever i 1. til 7. klasse. Prognosen viser også en betydelig vekst i mottakere av omsorgstjenester, dette gir en god indikasjon på de endringer Larvik kommune står overfor knyttet til tjenesteproduksjon og ressursbruk.

7.3 GRUNNSKOLE

Grunnskole er et omfattende tjenesteområde og omfatter KOSTRA-funksjonene 202 undervisning, 213 Voksenopplæring (VO), 215 SFO, 222 skolelokaler og 223 skoleskys.

Larvik kommune har noe lavere netto driftsutgifter per innbygger til grunnskolesektoren enn gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 11 og det er kun Nordre Follo som har lavere driftsutgifter av de sammenlignbare kommunene. Det er funksjon 202 Grunnskole som utgjør den største andelen av utgiftene til skoledrift, og Larvik har over tid hatt et utgiftsnivå lavere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11.

Det er kun sammenlignet med Nordre Follo at Larvik har et teoretisk innsparingspotensial innenfor grunnskolesektoren (om lag 60 millioner kroner). Selv om KOSTRA-analysen ikke gir alle svar, indikerer kommunens ressursbruk en effektiv skolestruktur og sannsynligvis har klasse/gruppestørrelser som gir god ressursutnyttelse.

Netto driftsutgifter per innbygger til grunnskolesektoren (B)

	2018	2019	2020	2021
Larvik	14 528	14 084	13 856	14 631
Sandefjord	14 933	14 841	15 130	15 129
Tønsberg	15 046	15 120	14 643	14 789

	2018	2019	2020	2021
Arendal	15 073	15 636	15 384	15 459
Nordre Follo	13 016	13 131	13 288	13 393
KOSTRA-gruppe 11	14 664	14 655	14 614	14 898

Tabell 12: Netto driftsutgifter per innbygger til grunnskolesektoren. Kilde: Framsikt. *) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU). **) Tallene er justert med utgiftsbehov.

Tabell 16 viser at Larvik kommune i 2021 hadde netto driftsutgifter, målt per innbygger på 14 631 kroner til alle funksjonene (202,215,222 og 223) som inngår i grunnskolesektoren. Det er 1 238 kroner høyere per innbyggere enn Nordre Follo, men samtidig 267 kroner lavere enn snitt-et for KOSTRA-gruppe 11. Kostnadene har holdt seg relativt stabilt de siste fire årene.

Netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 202 grunnskole

	2018	2019	2020	2021
Larvik	11 610	11 259	11 048	11 656
Sandefjord	11 938	11 925	11 874	12 078
Tønsberg	12 215	12 445	11 859	12 062
Arendal	12 306	12 538	12 312	12 436
Nordre Follo	10 275	10 188	10 378	10 666
KOSTRA-gruppe 11	11 743	11 766	11 624	11 899

Tabell 13: Netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 202 grunnskole. Kilde: Framsikt. *) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU). **) Tallene er justert med utgiftsbehov.

Funksjon 202 utgjør den største andelen av ressursbruken i grunnskolesektoren og inneholder hovedsakelig utgiftene til undervisning, der lønn til lærere og ansatte utgjør den største andelen. Tabellen over viser kommunenes netto driftsutgift per innbygger til funksjon 202 grunnskole. Behovskorrigerte netto driftsutgifter per innbygger i Larvik kommune var 11 656 kroner per innbygger i 2021. Det er 990 kr høyere per innbyggere enn Nordre Follo, men samtidig 246 kr lavere enn snittet for KOSTRA-gruppe 11. Larvik har de siste fire årene ligget under snittet for KOSTRA-gruppe 11.

Dersom vi multipliserer differansen mellom Larvik og Nordre Follo med antall innbyggere og korrigerer for kommunens utgiftsbehov utgjør denne forskjellen om lag 47 millioner kroner.

Netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 213 voksenopplæring

	2018	2019	2020	2021
Larvik	332	338	335	322
Sandefjord	403	380	343	393
Tønsberg	391	347	310	321

	2018	2019	2020	2021
Arendal	530	673	718	572
Nordre Follo	391	365	407	290
KOSTRA-gruppe 11	345	351	352	337

Tabell 14: Netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 213 voksenopplæring. Kilde: Framsikt. *) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU). **) Tallene er justert med utgiftsbehov.

Tabellen over viser kommunenes netto driftsutgift per innbygger til voksenopplæring. Kommunen er pålagt å gi grunnskole for voksne som ikke har fått tilstrekkelig undervisning i barndommen. Den viktigste oppgaven i de fleste kommuner er å undervise flyktninger og innvandrere i norsk. Dette føres på funksjon 213 voksenopplæring. Tabellen over viser behovskorrigerede netto driftsutgift på funksjon 213 per innbygger.

Larvik kommunes netto driftsutgifter til voksenopplæring tjenesten i 2021 var 322 kroner per innbygger. Det er 32 kroner mer enn Nordre Follo kommune og 15 kroner mindre enn snittet for KOSTRA-gruppe 11.

Netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 215 skolefritidstilbud

	2018	2019	2020	2021
Larvik	301	272	308	285
Sandefjord	133	103	182	177
Tønsberg	159	92	161	127
Arendal	186	213	225	274
Nordre Follo	210	281	263	193
KOSTRA-gruppe 11	207	213	271	256

Tabell 15: Netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 215 skolefritidstilbud. Kilde: Framsikt. *) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU). **) Tallene er justert med utgiftsbehov.

Tabellen over viser netto driftsutgifter per innbygger ført på funksjon 215 skolefritidstilbud. Korrigeret for behov var netto driftsutgift per innbygger til skolefritidstilbud i Larvik 285 kroner i 2021. Det er 29 kroner høyere enn snittet for KOSTRA-gruppe 11 og 158 kroner høyere Nordre Follo. Dersom vi multipliserer differansen mellom Larvik og KOSTRA-gruppe 11 med antall innbyggere og korrigerer for Larvik utgiftsbehov utgjør denne forskjellen om lag 1,4 millioner kroner.

Netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 222 skolelokaler

	2018	2019	2020	2021
Larvik	1 998	1 917	1 910	2 093
Sandefjord	2 217	2 188	2 488	2 219
Tønsberg	1 977	1 983	2 106	2 020

	2018	2019	2020	2021
Arendal	1 818	1 948	1 859	1 952
Nordre Follo	2 036	2 173	2 102	2 098
KOSTRA-gruppe 11	2 151	2 121	2 169	2 190

Tabell 16: Netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 222 skolelokaler. Kilde: Framsikt. *) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU). **) Tallene er justert med utgiftsbehov.

Tabellen over viser kommunenes netto driftsutgifter per innbygger ført til skolelokaler, korrigert for utgiftsbehov. I 2021 var disse utgiftene 2 093 kroner per innbygger i Larvik kommune. Det er 3 kroner høyere enn snittet for KOSTRA-gruppe 11 og 141 høyere enn Arendal kommune.

Netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 223 skoleskiss

	2018	2019	2020	2021
Larvik	287	299	255	274
Sandefjord	241	244	244	262
Tønsberg	303	254	207	260
Arendal	233	264	271	224
Nordre Follo	103	124	136	146
KOSTRA-gruppe 11	217	204	199	214

Tabell 17: Netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 223 skoleskiss. Kilde: Framsikt. *) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU). **) Tallene er justert med utgiftsbehov.

Tabellen over viser netto driftsutgifter ført på funksjon 223 skoleskiss. Larvik kommune hadde i 2021 et utgiftsnivå som var høyere enn gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 11 og alle de andre sammenlignbare kommunene. Larvik ligger 60 kroner høyere enn snittet for KOSTRA-gruppe 11 og 128 kroner høyere enn Nordre Follo. Dersom vi multipliserer differansen mellom Larvik og KOSTRA-gruppe 11 med antall innbyggere og korrigerer for Larvik kommunes utgiftsbehov utgjør denne forskjellen om lag 2,9 millioner kroner.

Elever per kommunal grunnskole

	2018	2019	2020	2021
Larvik	266	265	262	277
Sandefjord	263	263	262	258
Tønsberg	300	305	322	322
Arendal	314	314	313	313
Nordre Follo	357	354	356	356

	2018	2019	2020	2021
KOSTRA-gruppe 11	290	290	292	291

Tabell 18: Elever per kommunal grunnskole. Kilde: Framsikt. *) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU). **) Tallene er justert med utgiftsbehov.

Tabellen over viser elever per kommunal grunnskole i kommunene. I forhold til øvrige kommuner i sammenligningsgrunnlaget skiller ikke Larvik seg spesielt, unntaket er i forhold til Nordre Follo som har et snitt på 356 elever per skole. Larvik har hatt en økning i antall elever fra 2020 til 2021 på 6 %.

Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1. til 10. årstrinn

	2018	2019	2020	2021
Larvik	13,6	13,8	13,4	13,5
Sandefjord	14,1	14,2	13,6	13,3
Tønsberg	14,6	13,8	14,4	13,7
Arendal	14,8	14,4	14,3	14,4
Nordre Follo	15,1	14,2	14,0	13,8
KOSTRA-gruppe 11	13,9	13,4	13,4	13,2

Tabell 19: Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10. års trinn. Kilde: Framsikt.

Tabellen over viser gjennomsnittlig gruppestørrelse 1.-10. trinn i kommunene. Gruppestørrelse er et viktig uttrykk for produktivitet i grunnskolen. Tabellen over viser indikatoren gjennomsnittlig gruppestørrelse beregnet som antall elevtimer delt på antall lærertimer fra 2018 til 2021. I Larvik var dette 13,5 elever i 2021, som var høyere enn for KOSTRA-gruppe 11.

Spesialundervisning i grunnskolen

	2018	2019	2020	2021
Larvik	6,9 %	6,9 %	7,0 %	6,8 %
Sandefjord	9,3 %	9,5 %	10,1 %	9,8 %
Tønsberg			9,1 %	9,2 %
Arendal	9,0 %	8,8 %	9,2 %	10,5 %
Nordre Follo			6,3 %	6,2 %
KOSTRA-gruppe 11	8,6 %	8,4 %	7,9 %	8,1 %

Tabell 20: Spesialundervisning i grunnskolen. Kilde: Framsikt

Tabellen over viser Antall elever som får spesialundervisning i forhold til alle elever i ordinær grunnskole. Omfanget av spesialundervisning kan være en kostnadsdriver i grunnskolen.

I Larvik kommune var andelen elever med spesialundervisning 6,8 % i 2021 som er 1,3 % poeng under snittet i KOSTRA-gruppe 11. Andelen har holdt seg tilnærmet konstant de siste årene.

7.4 KOMMUNEHELSE

Tjenesteområdet kommunehelse omfatter funksjonene 232 forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjenester, 233 annet forebyggende helsearbeid og 241 diagnose, behandling, re-/habilitering.

Larvik har de høyeste nettodriftsutgiftene per innbygger til kommunehelse i sammenlikningsutvalget og bruker 1 147 kroner mer per innbygger innenfor området. Dersom vi multipliserer differansen mellom Larvik og KOSTRA-gruppe 11 med antall innbyggere og korrigerer for Larvik kommunes utgiftsbehov utgjør denne forskjellen om lag 55 millioner kroner. Larvik bruker mer enn snittet både innenfor områdene annet forebyggende helsearbeid og diagnose, behandling, re-/habilitering, men bruker mindre innenfor forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste.

I 2020 og 2021 har det vært ulik praksis i kommunene knyttet til testing, isolasjon, smittesporing og karantene (TISK) i forbindelse med kommunenes utgifter til pandemihåndtering. Tabellen under viser store forskjeller i kommunenes netto driftsutgifter, som sannsynligvis er påvirket av ulik praksis. Vi får opplyst at Larvik kommune har ført utgifter til TISK på de funksjonene som KOSTRA-veilederen angir som korrekt. Vi kjenner ikke til praksis i de øvrige kommunene i sammenlikningsgrunnlaget.

Netto driftsutgifter per innbygger til tjenesteområdet Kommunehelse

	2018	2019	2020	2021
Larvik	3 041	3 014	4 145	5 010
Sandefjord	2 410	2 461	2 678	3 013
Tønsberg	2 925	2 789	2 868	3 033
Arendal	2 553	2 588	3 451	3 191
Nordre Follo	3 291	3 178	3 680	4 388
KOSTRA-gruppe 11	2 898	2 958	3 285	3 863

Tabell 21: Netto driftsutgifter per innbygger til tjenesteområdet kommunehelse. Kilde: Framsikt. *) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU). **) Tallene er justert med utgiftsbehov.

Tabellen over viser netto driftsutgifter per innbygger til kommunehelse, korrigert for utgiftsbehov og inflasjon. Av tabellen ser vi at Larvik kommune brukte 5 010 kroner per innbygger til kommunehelsetjeneste i 2021. Det er nærmere 1 147 kroner mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11. Dersom vi multipliserer differansen med antall innbyggere og korrigerer for Larvik utgiftsbehov utgjør denne forskjellen 55 millioner kroner.

Ser vi på utviklingen over tid har utgiftene økt hvert år fra 2018 til 2021, både for Larvik kommune og for KOSTRA-gruppen. For samtlige kommuner har kostnadene økt mye fra 2019 til 2021. Dette henger sannsynligvis sammen med koronapandemien, som har medført mye ekstra arbeid for kommuners helsetjenester. Larvik sine utgifter har økt med 65 % i perioden.

Netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 241 diagnose, behandling og re-/habilitering

	2018	2019	2020	2021
Larvik	1 859	1 932	2 333	2 559
Sandefjord	1 633	1 655	1 739	1 719

	2018	2019	2020	2021
Tønsberg	1 751	1 747	1 699	1 670
Arendal	1 726	1 790	1 988	2 067
Nordre Follo	2 148	2 034	2 419	2 496
KOSTRA-gruppe 11	1 923	2 012	2 097	2 313

Tabell 22: Netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 241 diagnose, behandling og re-/habilitering. Kilde: Framsikt. *) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU). **) Tallene er justert med utgiftsbehov.

Tabellen over viser netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 241 diagnose, behandling og re-/habilitering, korrigert for utgiftsbehov og inflasjon. Funksjonen inneholder blant annet fastleger, fysioterapi og legevakt. Høye utgifter på funksjonen kan derfor komme av kostbar legevakt eller mange kommunalt ansatte fastleger.

Funksjon 241 er funksjonen med høyest utgifter innen kommunehelse. Larvik brukte 2 559 kroner per innbygger på funksjonen i 2021. Det er 246 kroner mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11. Dersom vi multipliserer differansen med antall innbyggere og korrigerer for Larvik utgiftsbehov utgjør denne forskjellen om lag 12 millioner kroner.

Netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 233 annet forebyggende helsearbeid

	2018	2019	2020	2021
Larvik	489	492	1 348	1 893
Sandefjord	130	152	154	424
Tønsberg	272	209	315	379
Arendal	249	180	869	453
Nordre Follo	460	417	506	1 113
KOSTRA-gruppe 11	243	246	463	721

Tabell 23: Netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 233 annet forebyggende helsearbeid Framsikt. *) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU). **) Tallene er justert med utgiftsbehov.

Tabellen over viser netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 233 annet forebyggende helsearbeid, korrigert for utgiftsbehov og inflasjon. Utgiftene ført på funksjonen har økt svært mye for de fleste kommunene de siste årene. Dette har sannsynligvis sammenheng med koronapandemien.

Larvik utgifter til funksjonen har økt svært mye de siste årene. Larvik brukte 1 893 kroner per innbygger til annet forebyggende helsearbeid i 2021. Dette er mer per innbygger enn samtlige andre kommuner og om lag 1172 kroner mer enn KOSTRA-gruppe 11. Dersom vi multipliserer differansen med antall innbyggere og korrigerer for Larvik utgiftsbehov utgjør denne forskjellen om lag 56 millioner kroner.

Av tabellen ser vi at utgiftene har økt i samtlige kommuner de siste årene, men ikke alle øker i samme grad som i Larvik.

Årsverk av leger per 10 000 innbyggere relatert til Funksjon 241 diagnose, behandling og re-/habilitering

	2018	2019	2020	2021
Larvik	9,4	9,6	9,8	9,1
Sandefjord	9,0	8,9	8,8	8,7
Tønsberg	8,8	9,2	9,7	10,0
Arendal	6,7	6,8	7,0	7,3
Nordre Follo	8,7	8,7	10,1	9,9
KOSTRA-gruppe 11	8,7	8,8	9,1	9,2

Tabell 24: Årsverk av leger per 10 000 innbyggere relatert til Funksjon 241 diagnose, behandling og re-/habilitering. Kilde: Framsikt

Tabellen over viser legeårsverk per 10 000 innbygger tilknyttet funksjon 241. Larvik kommune har 9,1 årsverk per 10 000 innbygger, noe høyere enn gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 11, men lavere enn Tønsberg og Nordre Follo. Dersom vi ser på utviklingen fra 2018 til 2021 ser vi at Larvik kommune har økt legedekningen frem til 2020 før det var et fall i 2021 til et lavere nivå enn 2018. For KOSTRA-gruppe 11 har legedekningen økt i hele perioden.

7.5 PLAN, KULTURMINNER, NATUR OG NÆRMILJØ

Plan, kulturminner, natur og nærmiljø omfatter funksjonene 301 plansaksbehandling, 302 byggebehandling og eierseksjonering, 303 kart og oppmåling, 335 rekreasjon i tettsted, 360 naturforvaltning og friluftsliv og 365 kulturminnevern. Det er ikke behovsberegning for dette området.

Netto driftsutgifter til dette tjenesteområdet var på om lag 5,5 millioner kroner i Larvik i 2021. Av kommunene som inngår i analysen er det bare Arendal som har høyere netto utgifter enn Larvik til tross for at dette er de to kommunene med lavest innbyggertall. Per innbygger bruker Larvik 151 kroner mer enn snittet for KOSTRA-gruppe 11.

Netto driftsutgifter brukt til plan, kulturminner, natur og nærmiljø

	2018	2019	2020	2021
Larvik	38 980	35 836	43 720	43 224
Sandefjord	34 233	34 102	34 956	47 391
Tønsberg	30 174	26 342	27 355	42 963
Arendal	26 736	32 910	33 123	25 413
Nordre Follo	31 418	37 185	42 318	47 170

Tabell 25: Netto driftsutgifter brukt til plan, kulturminner, natur og nærmiljø. Kilde: Framsikt

Tabellen over viser stor variasjon i kommunenes netto driftsutgifter til dette tjenesteområdet. KOSTRA-analysen gir få svar på årsakene, men kommunenes prioriteringer og gebyrnivå vil ha effekt på kommunenes egenfinansiering av aktivitetene som tjenesteområdet inneholder.

Netto driftsutgifter pr. innbygger til Plan, kulturminner, natur og nærmiljø

	2018	2019	2020	2021
Larvik	827	760	920	905
Sandefjord	541	535	543	730
Tønsberg	542	466	480	743
Arendal	597	731	735	558
Nordre Follo	539	629	705	773
KOSTRA-gruppe 11	663	682	667	754

Tabell 26: Netto driftsutgifter pr. innbygger til plan, kulturminner, natur og nærmiljø. Kilde: Framsikt.

Tabellen viser netto driftsutgifter på forvaltningsoppgavene innenfor tekniske tjenester. Dette er plan, byggesak, kart/oppmåling, parkdrift, naturforvaltning og kulturminnevern. Netto utgifter var på 905 kroner per innbygger i 2021, og det er 151 kroner mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11 og høyest av alle kommunene/kommunegruppene. I perioden 2018 til 2021 har utgiftsnivået til Larvik økt med hele 9 % innenfor området.

7.6 ANDRE INNTEKTMULIGHETER

Muligheten for økte inntekter i kommunal tjenesteproduksjon er relativt begrenset. De store tjenesteområdene (slik som grunnskole, barnehage, pleie- og omsorgstjenester) har få områder der kommunen selv fritt kan fastsette egenbetaling og gebyrer. Reglene for fastsettelse av vann, avløp og renovasjonsgebyrer reguleres av selvkostforskriften.

Det er i hovedsak innenfor SFO, gebyrer knyttet til plan- og byggesaksbehandling og husleier for leie av kommunale bygg, leiligheter og idrettsanlegg kommunene i hovedsak selv kan påvirke sine inntekter. Det er også her begrensinger knyttet til inntekspotensialet, der selvkostforskriften⁸ angir at kommunens gebyrer ikke skal være større enn kostnadene ved å yte tjenesten.

⁸ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-12-11-1731>

KONTAKT

ØISTEIN HARSEM

Partner

m: +4790553294

e: oistein.harsem@bdo.no

BDO AS, et norsk aksjeselskap, er deltaker i BDO International Limited, et engelsk selskap med begrenset ansvar i henhold til garanti, og er en del av det internasjonale BDO-nettverket, som består av uavhengige selskaper i de enkelte land. Foretaksregisteret: NO 993 606 650 MVA. Medlem av Den Norske Revisorforening.

Leveransen er utarbeidet for oppdragsgiver, og dekker kun de formål som med denne er avtalt. All annen bruk og distribusjon skjer for oppdragsgivers regning og risiko. BDO AS eller BDO Advokater AS vil ikke kunne gjøres ansvarlig overfor en tredjepart.

